

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AJAKIRI.

Nr. 5 (423)

1. märtsil 1930 a.

X. aastakäik

Ilmub kaks korda kuus, igal 1. ja 15.

Tellimise hind: aastas . . . . . Kr. 10.—
 poolaastas . . . . . „ 5.—
 veerandaastas . . . . . „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas . . . . . Kr. 8.—
 poolaastas . . . . . „ 4.—
 veerandaastas . . . . . „ 2.—

Üksik number maksab 50 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-47
 Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek.	Kr. 40.—	1/4 lehek.	Kr. 10.—
1/2 „	20.—	1/8 „	5.—
1/3 „	13.50	1/16 „	2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
 Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.

Aadressi muutmine 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
 Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) M. Morrison, Kas osutub Rhk. Tr. S. § 58. täpne täitmine elanikkudele kitsendavaks? 2) Miks ei muutu asjaajamine lihtsamaks? 3) M. Lemhit, Koerte liikumisvabaduse kitsendamisest. 4) Alkoholi vanglates. 5) Kalliskivide varastest ja nende võtetest. 6) Omapärased seltsid. 7) Spordi alalt. 8) Ametlik osa. 9) Küsimusi ja kostmisi. 10) Välismailt. 11) Kuulutusi.

Kas osutub Rhk. Tr. S. § 58. täpne täitmine elanikkudele kitsendavaks?

M. Morrison.

Sarnaste mõtete poole sihib hr. Venneman „E. P.“ nr. 27./28. 1929. a. ja Nr. 1 — 1930. a. Viimases tõstetakse esile asjaolu, et „mitte ainult kohtades, kus elanikkude registreerimine seaduse või sundmäärusega seatud sisse, maksmas oleksid selle kohustuse olemasolud, vaid nimetatud § leiduvad sõnad väljendavad selgesti mõiste, millega seadusandja ei mõelnud selle kohuse pealepanemist teha elanikkudele rippuvaks üldise registreerimise kohustuse olemasoluga kõigis neis kohtades, kus see teostub, vaid on mõelnud selle kohuse maksmapanemise võimaluse teostamise ainult teatavais kohis, kus seda erilised põhjused võivad tingida.“ Teiste sõnadega öeldes: praeguse elanikkude registreerimise üldise kohuse täitmiseks on küllalt maksvatest seadustest

ja sundmäärustest, kuna aga selleks, kas majast väljaminev elanik on kohustatud teatama, millal ja kuhu ta lahkub, oleks vaja eriline sellekohane sundmäärus, muidu oleks see elanikkude liikumisvabaduse kitsendamine. Maksvatest sundmäärustest ja seadustest seda nõuet ei võivat tuletada.

Hr. V. katse on selge: ühtedest ja samadest kohustest ja ühtedest ning samadest seadustest ja määrustest jaotada elanikkude registreerimise kohuste täitjaid kahte liiki: ühtedel oleks see üldkohus maksvate seaduste järgi, teistele oleks sinna vaja veel erimäärus, ühed registreerimise kohuse täitjad peaksid seda tegema täies ulatuses ilma erimääruseta, teised pole seda kohustatud tegema, ja nüüd, kui pole ilmunud uut sundmäärust,

on nad esimestega võrreldes eesõigustatud seisukorras.

Oleks kõige otstarbekohasem küsimuse lahendamisel asuda selle motiivi selgitamisele, mis annud põhjuse nimetatud arutlustele. Oleks vaja küsida, kui palju takistab elanikkude registreerimise kohus, mis meil maksev avaliku sundkohusena, elanikkude liikumisvabadust? Kui kõik ametikohad kasutavad meie aadressbüroosid otsitavate isikute leidmiseks, siis pole neil vähem tähtis teada, kui isik pole kusagil registreeritud, kus on siis tema õige elukoht. Tähtis ei ole elaniku sisseregistreerimise fakt, vaid see võimalus, et isikut otsija ametiasutus teda ikkagi võiks leida. Juba praegune aadressbüroode lihtsustatud asjaajamise viis lasseb büroodest saavutada kaunis napilt isiku kohta käivaid teateid, peaaegjalikult ainult tema elukoht. Kui aga riik tarvitab statistikabüroode kaudu palju igasuguseid jooksvaid elanikkude kohta käivaid andmeid, siis oleks väga küsitav, kust neid hõlpsam saada, kas aadressbüroode või statistikabüroode kaudu.

Kui siseministri sundmääruses 14. jaan. 1921. a. § 2. punkt 8. seisab majaraamatutesse märkimise nõue, millal ja kuhu elanik läinud, siis on seal mindud välja seisukohast, et korralikud elanikud majast lahkudes tingimata ise üles annavad oma uue ja õige aadressi, sest see on neil endil tarvilik ja kasulik mitmetel tähtsatel põhjustel. Silmist on lastud sundmäärusega, et on olemas palju isikuid, kes katuvad oma uut elukohta varjata, lihtsa sõnaga öeldud „pättide“ eluviiside pooldajad. Kuigi säärane majastlahkuja ei looda varjata jäädavalt oma elukohta, mõni aeg ehk läheb see ometi korda. Seega tuleb vahet teha kõigepealt nende vahel, kes uude elukohta asudes oma elukohta varjavad, ja nende vahel, kes kõik võimalused panevad maksuma selleks, et nende uus elukoht oleks teada otsijatele. Et majast lahkunud elanikud oma uut elukohta peavad teatama, see ei kitsenda kellegi liikumise vabadust. Kuid ei ole kellegi saladus, et viimasel ajal, mitte üksi meil, vaid ka muudes riikides, aina kasvab see ollus, kes end kõrvale püüab hoida igasuguste kohuste täitmisest. Ei või silmist lasta, et see ikkagi sünnib korralikkude elanikkude kulul.

Uue Kriminaalseadustiku § 260., mis karistab süüdlast selles, et ta majapere-

mehele või -valitsejale ei teatanud või valesti teatas oma elukoha muutmisest sarnases kohas, kus seesugune teatamine seadusega või sundmäärusega tehtud kohuseks, on täpne tõlge Vene U. N. S. ja siit võetud üle mingisuguse muudatuseta. Viimasesse seadusesse on aga see norm omakorda üle tulnud Rhk. Tr. S. § 58. (V. Jõeääre Kriminaalseadustiku lisa, N 4-a, lehek. 258.) Mõlemad normid ilmusid Vene ajal siis, kui seal oli veel maksmas passide süsteem täies ulatuses ja nende püüe oli võidelda passita isikute ja rändava elemendi juuresiginemise vastu. Igas seadustikus on registreerimise kohuse kohta kaks §§, üks majavalitsejatele, teine elanikkudele. Kumbki neist pole vaba selle kohuse täitmisest, mõlemad peavad kandma seda ühtviisi. Kummalegi neist pole teinud seadus soodustusi ega pole neid jaganud kahte liiki: 1) kes selle kohuse peavad kandma tõsiselt, ja 2) kes seda võivad kanda loiult ja kergelt. Mõlemad §§ rõhutavad seda, et registreerimise kohus tuleb täita, kus see tehtud kohuseks.

Rhk. Tr. S. §§ 58. ja 59., mis praegu käsitatakse elanikkude registreerimise kohuste rikkumisel, on seatud kokku selles järjekorras, kuidas sünnib registreerimise täitmine ise. Ei saa ju majavalitseja täita seda kohust, kui elanikud ise ei täida seda tema vastu. Elanikkude majast lahkumine on sarnane sündmus, millega võivad ühendatud olla mitmesugused õiguslikud tagajärjed, kuma siin katkestatakse kõigepealt see tähtis elamiseping, mis mõlema poole vahel seni olemas.

Majavalitsejal pole õigust elaniku väljaregistreerimiseks ei enne ega ka pärast majast lahkumist, kui see pole tehtud temale teatavaks elaniku poolt, sest elanik võib ja tohib ju tagasi tulla. Nii on elaniku oma enese teatamine kõige tähtsam moment, millest ei saa kuidagi mööda. Ühekülgsest ei või majavalitseja siin midagi ette võtta ja kui ta seda teeb, võiks see osutada suureks üürilise õiguste omavoliliseks rikkumiseks, isegi tema liikumise vabaduse kitsendamiseks. Majavalitseja registreerimise kohuse täitmine pole midagi muud, kui vahetalitus elanikkude ja politsei vahel. Registreerimise kohuste täitmine algab peale elanikust enesest, kes sellest teatab majavalitsejale, ja alles viimane omakorda politseile.

Sellepärast on Rhk. Tr. S. § 58., mis puudutab elanikke, mahutatud ettepoole,

et esimeses järjekorras majaelanikud peaksid täitma oma kohuse majavalitseja vastu. Kui elanik on kohuse täitnud, algab majavalitseja kohuse täitmine.

Registreerimise kohust käsitavad Uues Kriminaalseadustikus kaks §§ (258 ja 260). Oluliselt ei ole neil mingit vahet. Küll on § 260. öeldud, et süüdlane majaperemehele või -valitsejale oma elukohast mitteteatamise ehk valesti teatamise sarnases kohas, kus seesugune teatamine seadusega või sundmäärusega tehtud kohustavaks, karistatakse selle eest, kuid siit ei saa kuidagi järeldada asjaolu, et selle kohuse täitmiseks elanikkudele oleks vaja eriline seadus või sundmäärus. Need erilised seadused ja sundmäärused on meil olemas ülalnimetatud karistusseadustikkudes ja siseministri sundmääruses (R. T. nr. 5 — 1921.). Nad on antud teatavateks juhtusteks ja pole neil sihiks olnud luua mingisugust soodustatud elanikkude klassi, kes võiks selle kohuse täitmisest kõrvale hiihida.

Kuid milleks siis Uue Kr. S. § 258, ja milles seisab tema vahe § 260-ga? Esimene on neist ette näinud juhused, kus elumajades omanikud ehk valitsejad võivad hoopis puududa ja kus seepärast elanikud

peavad täitma registreerimise kohuse otsekohe politsei vastu. Sarnaseid juhusid on rohkesti Tallinnas, kus paljud elanud vene ajast läinud riigi kätte ja kus nendele valitsejate ja järelevalvatajate siseseadmine ei sündinud tarvilise kiirusega. Seal lasub registreerimise kohus otsekohe elanikkudel enestel, olles ka ise vastutavad selle mittetäitmise eest seaduse ees. Võib nüüd arvata, missuguseks kujuneb registreerimise kohuse täitmine nende poolt, kui nad oleks iseärases soodustatud seisukorras ja ei täidaks sisem. sundmääruse nõuet ning ei teataks, millal ja kuhu nad läinud.

Mis puutub endisse vene passi seaduse, siis põlnud ka siin pass mitte siht, vaid abinõu peavarjuta kaardrite vastu võitlemisel. Kuigi see abinõu meie olude kohaselt näib olevat iganenud ja primitiivne, oli ta omal ajal Veneriigi määratute maalade juures siiski abinõu, sest paremat ei teatud ega tuntud. Kuigi see põhjus, et elanik elumajast lahkumisel ei teata oma uuest elukohast, võiks ehk mõne silmis osutada liig väikeseks isiku trahvimisel, ta võib tõsiselt muutuda, kui elanik sealjuures ka peatingimuse on jätnud täitmata ja oma lahkumisest üldse pole teatanud, nagu see sageli juhtub.

Miks ei muutu asjaajamine lihtsamaks?

Asjaajamise otstarbekohasemaks ja lihtsamaks muutmise vajadusest on palju räägitud, kuid tegelikult ei ole selleks õieti midagi tehtud, koguni halvemaks on asi muutunud. Sel ajal, kui kõige rohkem räägiti asjaajamise lihtsustamisest, ilmus kui väik selgest taevast uus kassakord oma lõpmatute aruanetega, nagu pilkeks kõigile lihtsustamise juttudele.

Üks vallavalitsus saadab järjekindlalt igal aastal mitme aasta eest vallast lahkunud isikute valla isikumaksude nõudelehed politseile ja 4 aastat järjestikku kirjutab politsei õiendusi nendele nõudelehtedele, et isikud juba ammu on lahkunud vallast ja ei võigi enam kuuluda tähendatud vallas isikumaksu alla. Seadusevastaselt isikumaksu alla arvatud isikute mitteleidmisel alustatakse üleriiklik otsimine.

Politseis on püütud küll lihtsustada nii palju kui võimalik sisemise korralduse

piirides, ka töö on otstarbekohasemaks muudetud, kuid need korraldused on muutnud ainult kõrgemate ametnikkude töö vähemaks sel teel, et mõningad, lausa ülearused toimingud on jäetud ära, teised jällegi on pandud alamate ametnikkude peale. Konstaabli teenistus on muutunud järjest raskemaks, sest endistele maksunõudmistele on juure tulnud massiliselt rendi-, ehituslaenude ja tulekinnitussummade nõudmised. Pealiskaudsel vaatlemisel paistab, et mitte ükski asunikkudest ja võlglastest politseita ei tasu oma rente, ehituslaene ega tulekinnitussummasid ja et seadus võimaldab mõnel vallavalitsusel maksude vastuvõtmisest täiesti lahti raputada ja mõnel teisel asutusel kõik oma kirjavahetuse politsei kaudu kodanikkude kätte toimetada. On isegi nii kaugele jõutud, et konstaabel on rohkem käskjalg ja registraator kui politseinik. Initsiatiiv on

temalt võetud, tema lämbub paberiputusse ja pahasti tuleb raisata oma kallist aega pealesunnituid toimingutega, mille otstarbetuses ei tule kahelda. Tungivalt on vaja vabastada konstaabel üleliigsest koormast.

Asjaajamise lihtsustamiseks on küllalt võimalusi: 1) Ei oleks vaja maksulehti, mis vallavalitsus saadab oma valla konstaablile, kanda konstaabli lauajuhendisse. Võiks väga hästi ka võlglaste nimekirja anda konstaablile. Rõhuvas enamusel tasuvad kodanikud ise oma maksud vallavalitsusele, kui neile antakse kindel käsk. Et mõned vallavalitsused paljude sadade, isegi tuhandete viisi saadavad maksunõudmisi politseile, tuleb peamiselt sellest, et vallavalitsus on maksude kättesaamise mure endalt täiesti veeretanud ära. Näit., kaks valda (kummaski umbes 1000 isikumaksu maksjast): üks vald saadab alla 100 maksulehe politseile, teine vald saadab politseile umbes 700—800 maksunõudmist. Omal ajal nõuti, et kõik maksulehed peavad komissari kantseleist läbi käima ja komissari lauajuhendisse sisse kantama, kust nad siis konstaabli kätte satuvad, kes nad omakorda lauajuhendisse kannab. Leidus neidki, kes arvasid, et see on see õige kord, mis on asendamatu ja hädatarviline kontrolli mõttes, kuid see muudeti ja nagu näha, pole midagi katki, et mõned tuhanded maksulehed jäävad komissari lauajuhendisse kandmata. 2) Igasuguste andmete

ja tunnistuste saamiseks tuleks pöörduda otse selle asutuse poole, kelle kompetentsi asi kuulub, aga mitte politsei (konstaabli) kaudu, näit. selgitamised, kas kodanik või reservväelane vallavalitsuses registreeritud või mitte, perekonnaseisuametnikult sünni-, surma- või muude teadete nõudmised jne. 3) Ära jääma peaksid kõik mõttetud ja kasuta toimingud. Näit. vallavalitsus saadab oma valla konstaablile teadupärast vallast lahkunud isikute kohta maksunõudmisi. Konstaabel läheb siis vallamajja, kirjutab seal registratuuri andmed lahkumisest maksulehtedele ja saadab need siis vallavalitsusele tagasi. Sarnases kohas, kus ühest otsimiskirjast küllalt oleks, peab iga politseiametnik oma ette nimekirja jne. 4) Ära jääma peaks kirjalik asjaajamine seal, kus asja väga hästi võib suusõnal lahendada. 5) Karistada tuleks neid ametnikke, kes asjata ja kasuta kirjavalhetust tekitavad või selle tekitamist nõuavad. Sarnane korraldus oli juba maksuma pandud, kuid see on unustusse jäetud. 6) Praegune „uus kassakord“ oma rohkete aruannetega tuleks muuta.

Asjaajamise lihtsustamise küsimuste lahendamiseks oleks vaja kutsuda kokku üldine politseikongress. Ei oleks midagi iseäraselt, kui asja algatavad need, kes kõige rohkem kannatavad paberiputuse all. Politseiametnikkude kogud peaksid näitama ses suhtes suuremat initsiatiivi.

Cerberus.

Koerte liikumisvabaduse kitsendamisest.

M. Lembit.

Lahtihoitavate koerte ja teiste koduloomade kallaletungimiste läbi tehtud kahjude üle tuleb politseil sageli vastu võtta kodanikelt kaebusi, toimetada juurdusi ja loomade omanikke süüdlastena võtta vastutusele R. Tr. S. § 121. alusel. Selle paragrahvi põhjal on senini rahukohtunikud karistanud süüdlasi, vaatamata sellele, et puuduvad kohalised sundmäärused, mis kitsendaksid tigidate loomade lahtihoitu või liikumise vabadust. Ka karistatud isikud on jäänud enamasti kohtuotsustega rahule, väikesed trahvisummad tasunud ja seepärast pole leidnud § 121. definitsioon kaugemat tõlgitse-

mist. Mõned politseilises korras vastutusele võetud koerteomanikud, kes suuremal määral trahvitud, on aga leidnud seaduse vastupidise tõlgitsemise ja hakanud apelleerima asju. Kohtuotsuse apelleerimisele tõukab endastmõistetavalt asjalu, et süüdlastel tuleb tasuda harilikult peale trahvisumma veel kahjukannatajale ravimise- ja muud kulud, millised vahel ulatuvad õige suure summani.

R. Tr. S. § 121. ütleb: „Koduloomadelt tehtavate kahjude eemaldamiseks määratud abinõude mittetarvitamisele võtmise eest karistatakse süüdlasi...“ Sõna „määratud“ laseb oletada, et peavad olema

kohaliste omavalitsuste poolt antud koerte ja teiste loomade hoidmise ja liikumise kohta mõnesugused määrused, milliste alusel võib loomade omanikke kui süüdlasi vastutusele võtta ainult neil juhustel, kui nad pole hoidnud loomi määruste kohaselt, kui loomad kellelegi on teinud kahju. Ilma määruseta, puht paragrahvi alusel karistamine näib olevat tõesti ebaõiglane, ja süüdistamine kohtutes osutub alusetuks.

Eriti linnades tuleb tihti ette koerte poolt kallaletungimisi inimestele. Ei saa öelda, et koeri linnades vähem peetakse kui maal. Taluomanikud, kaupmehed ja teised peavad maal koeri oma varanduse kaitseks. Linnades aga paljud peavad koeri loomaarmastusest, ilma et neil oleks kaitsta varandust. Tihti lastakse koeri tänavatel, turgudel ja muudel avalikkudel platsidel vabalt joosta, kus nad mõnikord põhjusega tungivad mängivatele lastele ja ka vanematele möödakäijatele kallale. Lastes koeri vabalt liikuda, unustavad nende omanikud inimesarmastuse. Kui kaebuse puhul kuulata koeraomanik üle, siis ülistatakse koera ja ollakse arvamusel, et kahjukannataja pidi koerale ennem haiget tegema. Koeri võib leida karjakaupa turgudel, kus lihakarnid. Seal ootavad nad lihakonte päevade viisi. Koerad purelevad omavahel, ja kui möödakäija juhtub neid eksitama, siis nii mõnigi hammustab. Ka prügikastid revideeritakse korralikult koerte poolt ja kondid kistakse kastidest lagedale, kust turupühkija neid uuesti peab koristama. Teatud piir loomade vabadusele tuleks maksta panna igas linnas. Siis oleks politseil kergem rahuldada ja lohutada kahjukanatajaid, kui neid juhuslikult koerad purevad. Kui aga kohtunikud loobuvad koerte omanikkude karistamisest, nagu praegu minu teenistuskohas selgub, siis ei oska ametnik kodanikku veenda asjaolus, et koerad liikumise suhtes on inimestega üheõiguslikud. Veel hiljuti sain väga tabava vastuseletuse ühelt daamilt, kes toonitas: „aga kui mina praegu tänaval mõnd isikut tõukaksin või lööksin, siis

viiks politsei mind otseteed aresti, koeraomaniku kindlakstegemisest ja süüdistamisest teie aga loobute määruse puudumisel.“ Ja tõepoolest jääb ametnik sel juhul vastuse võlgu.

Eriti raskeks kujuneb koerte liikumise vabaduse vastu võitlemine marutaudi lahtipuhkemisel. Ühes provintsilinnas, kus ma varemalt teenisin, levis marutaud seevõrd, et 20—30 koertest puretud inimest tuli saata Tartu ravimisele. Politseijaoskonna ülem ja asjaajaja said koertest purra ja käisid Tartus ravimisel. Linnavalitsus loobus koerte püüdmisest. Saavutati säärane kokkulepe, et politseinikud hakkasid koeri tänavatel maha laskma. Jahipüssid saadi kütiseltsilt, padrunite ja püssirohu raha linnavalitsuselt. Tõepoolest paari nädala jooksul polnud ühtki koera tänaval liikumas, ja marutaud oli kui pühitud pärast 20—30 koera mahalaskmist. Aga rahvas tõrvas politseid, tähendades, et see olevat „ultra-kultuuriline“ abinõu niiviisi loomi hävitada. Ka kütiseltsi liikmete häid jahikoeri langes ja liikmed kahetsesid, et nad olid annud püsse politseile. Saime isegi aru, et ilus see laskmine ei olnud, aga teisiti polnud võimalik piiri panna marutaudile. Oleks aga linnas olnud sundmäärus maksev, et koerad ei tohi lahtiselt hulkuda tänaval, poleks nad saanud levitada marutaudi.

Seepärast peaksid linnavalitsused ühes politsei esindajatega asja kaaluma ja otsusele jõudma, et tuleb nõuda koerte kinnihoidmist hoovides ja keelata koerte vabalt hulkumine tänavail. Iga kodanik, kes armastab oma koera, peab arvestama ka kaaskodanikkudega ja nende liikumise vabadusega. Antagu sellised sundmäärused välja, milliste alusel oleks kohtunikudel võimalik karistada R. Tr. S. § 121. põhjal määruste vastu eksijaid igal ajal. Selliste määrustega oleks saavutatud marutaudi eemaldamise abinõu, koertest purra saanud kodanikud politsei kaudu rahuldatud ja kaoksid turuplatsidelt ilutunnet rüvetavad õudsed purelemise pildid.

Alkohol vanglates.

Juba ammu on teada, et alkohol eten-dab väga suurt osa kuritegude toimepa-nemisel: igapäevased statistilised andmed tõendavad seda, samuti näitavad seda sel-gesti teaduslikud uurimised. Teiseltpoolt on kurjategijad üldse suured alkoholitar-vitajad. Kui mõni „töö“ on õnnestunud, siis prassitakse ja juuakse lõpmatuseni ja politsei teab hästi, et mõne suurema murd-varguse jne. toimepanemise järele võib leida süüdlasi tihti kõrtsides, lõbumajades või teistes sarnastes urgastes. Nii män-gib alkohol määratu suurt osa kurjategi-jate elus ja on selge, et siis, kui kurjategi-ja kord satub trellide taha, ei kustu tema janu elutilgakese järele.

Peaaegu igalpool on alkoholi tarvita-mine vanglates vangide poolt kõvasti kee-latud, arvatud välja muidugi juhtumid, kus arst kirjutab ette tarvitada alkoholi ühel või teisel kujul ja määral. Kergem on selles mõttes mõnelpool eeluurimise all olevatel isikutel, kellele lubatakse siin ja seal osta oma raha eest ka alkoholjooke piiratud määral. Eriti vastutulelik on siin Saksamaa kord, kuigi mitte kõikjal. Nii, näiteks, lubatakse Baieris ja Württember-gis eeluurimise all olevatele isikutele osta ja tarvitada alkoholi vanglas: Baieris õlut (kuni kahe liitrini päevas), Württem-bergis veini (kuni poole liitrini päevas). Karmim on kord Preisimaal: seal ripub kõik ära vanglaarsti arvamisest: lubab arst eeluurimise all olevale isikule juua alkoholi, võib ta seda teha, ei anna arst vastavat luba, peab kinnipeetu ilma läbi ajama. Olgu kuidas on, igatahes aga moodustab praeguseaja vangla midagi ra-vila taolist, kus tahtes-tahtmatult paranevad joodikud.

On selge, et vangid katsuvad igaviisi saada kallist märjukest ja ei kohlku taga-si millegi ees, kui aga on lootust. Eriti raskest seisukorras on ses mõttes vangid, kes vanglasse alles tulevad. Nad on ena-maltjaolt harjunud purjutama ja älkiline karskus ei meeldi neile põrmugi. Neil on ka seetõttu raskem, et nende järele roh-kem valvatakse kui vanade veteraanide järele, kes ikkagi kord ühel, kord teisel teel oskavad endale soetada alkoholi. Kõigepealt katsutakse muidugi saada ars-tirohte, milledes leidub alkoholi: siia kuu-luvad, näiteks palderjani tilgad, Hoffmani tilgad jne. Alatasa kurdetakse kõhuvalu

üle, mis kaob ainult siis, kui on saadud lusika täis „head“ rohtu. Ühes Saksamaa vanglas läks asi nii kaugemale, et arst hak-kas lähemalt uurima kõhuhaigeid: palder-jani tilkaskid tarvitati nii palju, et äratar-vitatud kvantumist oleks jatkunud keskk-misele linnale pikemaks ajaks. Selgus, et kõhuhaiged olid ikka ühed ja samad isi-kud, kellel näis olevat krooniline kõhu-haigus. Arst otsustas korraka vaeseid haigeid terveks teha. Selleks käskis ta velskerile anda välja kõhuhaigetele tule-vikus uut rohtu: viimane mõjus sama hästi kõhule nagu Hoffmani ja teised sarna-sed tilgad, selles polnud ainult alkoholi ja ta maitse polnud just kõige parem. Uus arstirohi tegi imet. Paari päeva jooksul olid kõik kõhuhaiged terveks saanud — peale selle kui mehed olid konstateerinud, et uus rohi maitseb nagu „pesuvesi“ ja et selles pole tilkagi alkoholi.

Muidugi ei jatku vanale joodikule lusi-ka täiest palderjanist. Katsutakse mitmesu-gusel viisil suurendada portsjonit, et võtta kord hea „peatäis“. Selleks kogutakse iga päev või üle päeva saadud rohtu. See pole kerge: rohi tuleb võtta velskeri juu-res sisse, kuid kavalad kurjategijad os-kavad ka siin leida väljapääsetee ja tilka-sid mitte juua velskeri juuresolekul, vaid neid mahutada pudelisse. Edasi käiakse nendele vangidele peale, kes ise ei har-rasta palderjani ja teiste sarnaste tilkade joomise sporti alkoholi asemel, et nad võ-taksid välja palderjani ja annaksid selle „kaasyõitlejale“ — palderjani armastajale. Vastutasuks lubatakse muidugi paberosse, leiba, raha või midagi muud, mis tähtis teis-tele ja mida võimalik anda. Tilkaskid ko-gutakse senikaua, kui on veeklaasi täis al-koholi või kaks. Siis joob parandamatu joodik korraka ära „rohu“. Mõnel korral on sarnase „orgia“ tagajärjed otse kata-stroofilised. Vang ei ole enam harjunud jooma alkoholi suuremal määral, pealegi pole ta tervis kõige parem, sellele tuleb mõnes kohas veel lisaks halb toit: on sel-ge, missugust mõju arstirohi peab aval-dama. Parimal juhul hakkab vang kisa-ma ja laulma, lubab kõiki maha tappa või suudelda jne. jne. Mees viiakse aresti-kambrisse, kus ta välja puhkab ja asi lõ-peb mõnepäevalise karistusega pimedas kambris. Muidugi järgnevad ülekuulami-sed ja seletusepärimised, kuid peaaegu

kunagi ei tunnista vang, kust tema sai keelatud märjukese: see on loomulik, sest vang ei taha muidugi, et tema allikas leitakse ja seega igasugused joomise lootused kaoksid. Hoopis halvem on lugu muidugi siis, kui joobnu hakkab märatsema, kõik purustab, mis talle kätte ja ette juhtub ja mõne minuti jooksul oma kambri asjad kildudeks peksab. Sarnasel juhul ei tea vangivaht muidugi, kas vang on äkki hullumeelseks läinud või on juhtunud midagi muud. Ei saa nõuda, et vaht niisugusel korral läheks vangi kambrisse vaigistama, ta riskeerib alati oma tervisega ja eluga: mõni tool või kann võib talle kergeti lennata vastu pead. Niisugusel korral võetakse appi vesi. Vooliku ots pistetakse läbi kambri akna või läbi ukse vaateakna ja siis hakatakse „tuld kustutama“. Varsti langeb joodik kolku ja vahid võivad viia ta arestikambrisse, mis määratud erilisteks karistusteks. Joomingule järgneb muidugi jälle karistusena arest pimedas kambris, see ei tähenda muidugi palju. Need kolm-neli päeva istub vang rahulikult ära, see ei tee talle midagi. Hoopis halvem aga on lugu purustatud mööbli eest ja see pole kerge. Arvesse võttes vangi väikest teenistustasu ja mööblite võrdlemisi kõrget hinda, peab nii mõnigi joodik vanglas töötama aastaid, et kinni katta ühe „lõbusa“ tunni kulud.

Kõige halvemaks kujuneb olukord muidugi siis, kui vang tarvitab alkoholjooke, milledele on mürki lisatud või mis nii-kui-nii sisaldavad mürgiseid aineid. Siia kuuluvad, näiteks, mentoolpiiritus, juuksepiiritus, kampripiiritus jne. Praegusel ajal valvatakse kõvasti selle järele, et need ained ei sattuks vangide kätte, varemadel aegadel on nende läbi küllalt inimesi vanglates kannatanud. Ka siis, kui puhast piiritus tarvitatakse arstimiseks, sünnib see vastavate sanitaarameetmikude järelevalvel: keha hõõrumised piiritusega, alkoholi sisaldavate arstirohtude võtmine sünnib praegu peaaegu igalpool arsti või velskeri juuresolekul. Kõik arstirohud, mis sisaldavad piiritust, hoitakse luku taga, nende järele valvatakse kõvasti, nii et ka vargusi enam hästi ei saa toimetada: varemadel aegadel olid niisugused vargused igapäevaseks nähtuseks, varasteks olid muidugi vangid, kes töötasid abijõududena ambulantsides.

Palju muret aga sünnitab vanglate üle-

mustele veel praegu põletispiiritus, denatureeritud piiritus, polituur jne. Nende aineteta ei saa läbi vangla töökojas, eriti puuseppade töökojas. Põletispiiritusele lisatakse küll veel juure kõiksuguseid aineid, mis teevad selle joomise normaalsele inimesele täiesti vastikuks: vang, kes on harjunud tarvitama alkoholi, joob ka seda piiritust. Seda ei saa imeks panna. Kui mõllas maailmasõda ja Venemaal pandi maksma alkoholi keeld, joodi samuti kõiksuguseid aineid, vaatamata sellele, kas nad maitsevad või mitte, vaatamata sellele, kas nad olid äärmiselt kahjulikud tervisele või mitte. Muidugi katsuvad vangid nagu seda tehti ka Venemaal maailmasõjas — puhastada põletispiiritust, seda filtreerides ja kuidagi prepareerides joomiseks.

Filtreerimine ise sünnib harilikult järgmiselt. Võetakse tühi plekk-karp ja puuritakse selle põhja auk. Siis asetatakse karp saepuru, puusöetuhka ja kuivatispaberit. Karbi alla pannakse augu kohta pudel ning töö algab. Karpi valatakse ettevaatlikult põletispiiritus, mis siis „filtreerituna“ august pudelisse jookseb. On selge, et mingisugusest puhastamisest ei saa siin juttugi olla: kõik see töö on rohkem näiline kui kasutu, ta vast ehk rahustab vangide ettekujutust, tulu pole temast palju. Sarnaselt puhastatud piiritusele lisatakse juure palju suhkru- ja natuke kohvi — ning jook on valmis. Väga iseloomustavalt nimetavad vangid saksa vanglates seda jooki „väävlihappeks“ või ka „taevamineku tilkadeks“. Peab aga andma tõele au ja ütleva, et kaugelt suurem osa vange loobub sarnase joogi joomise lõbust. Need, kes aga jooki tarvitavad, võivad rõõmsad olla, kui nemad pärast mitmepäevalist pea- ja kõhuvalu suudavad jälle seista jalul ja kuidagi liikuda ning tegutseda. Arstid tähendavad sarnase joogi kohta, et normaalne inimene normaalse toidu ja eluviisi juures kaotab mõistuse mõne väikese klaasi joomisest. Vangide seas aga leidub isikuid, kes mitte ainult ei kannata sarnast jooki, vaid kes seda ka igapäev tarvitavad: keda ei hoiata sarnasest joomisest ära karistused ega ka tervishoidliselt kurvad tagajärjed.

Mõne aasta eest tarvitati ühes vanemas Berliini vanglas veel piirituselampe. Vanglas oli küll gaasivalgustus, need piirituselambid olid ainult selleks, et siis, kui gaasivalgustus ei tööta, valgust anda. Piirituselampide kontroll oli ühe vanema van-

gi käes, kelle mõistus oli veidi piiratud, kes aga täitis oma kohuseid eeskujulikult — teiste vangide suureks rõõmuks. Igal kesknädalal ja laupäeval kontrollis see vang piirituselampe — ja täitis nad täis. Tal ei tulnud mõttesegi veidi kombineerida, millest see tuleb, et lambid, mis iialgi ei põle, on alati tühjad. Ta ainult konstateeris, et piiritust pole — ja täitis lambid. Asi tuli avalikuks aasta lõpul, kui võeti kokku kõik arved. Majandusinspektoril torkas silma suur põletispiirituse tarvita mine vanglas. Varsti selguski, kuhu piiritus oli läinud. Kui inspektoril poleks tähendatud asjaolu silma torganud, siis oleksid praegu veel piirituselambid oma kohal — ja vana vang täidaks neid korralikult igal kesknädalal ja laupäeval. Piirituse vargus ise oli korraldatud järgmiselt. Nii pea kui vang oli täitnud lambid, tulid vangid, kes tervet protseduuri nurga tagant jälgisid, ja tühjendasid lambid, valades neisse piirituse asemel vett. Vesi võeti muidugi jälle kesknädalal ja laupäeval hommiku vara välja.

Vangid armastavad arusaadavatel põhjustel väga vangivahte, kes ühistööde juures kannavad kaasas napsipudelit. See juhtub muidugi harva, pealegi ainult külmal ajal; need vahid ei või kunagi kindlad olla, et märjuke jääb ka nende tasku. Kõik-suguste trikikide ja kavaluste abil katsutakse vahil tähelepanu juhtida mõnele kõrvalisele asjaolule ja ühest hetkest jätkub selleks, et tõmmata vahil taskust nii väga igatsetud pudel.

Omaette tee alkoholi saamiseks on muidugi selle toimetamine salajaselt vangimajja väljastpoolt. Toiduainete pakkidesse katsutakse mahutada alkohol, lastakse endale tuua piksafoni ja teisi kosmeetilisi aineid: pudelis leidub pea alati kosmeetilise aine asemel puhas piiritus.

Lõpuks peab mainima veel üht nähtust, mis tihti kordub vanglate ees ja mis pakub suurt lõbu möödaminejatele, kuid vähe lõbu ametnikkudele. Isikud, kes ilmuvad oma aega ära istuma, keda ei ole, tähendab, otsekohe areteeritud pärast

kohtuotsuse kuulutamist, tulevad vanglase tihti õige „heas tujus“. Heade sõprade ja seltsiliste ning sugulaste keskel on viidetud viimane vaba päev enne kinniistumist: seda juhust on pühitsetud õige põhjalikult ning tagajärg on see, et vangla usete ette ilmub täitsa joobnud isik, kes palub ennast võtta vastu vanglasse. Tihti saadavad isikut veel sõbrad, sugulased ning tuttavad, kõik on enam-vähem heas meeleolus ning tänav on kisa ja müra täis. Laudakse veel mõni korralik laul seni, kui politseinik kohale ilmub. Berliinis on saanud harilikuks nähtuseks, et vang sõidab heade sõprade ja „ametivendade“ saatel autos vangla ette, et kaasa on võetud pasunakoor, kes mängib „vaesele lahkujale“ veel mõni sentimentaalne tükk. Eriliseid armastavad kahtlased seltsid saata oma liikmeid sarnases olukorras vanglasse. Muidugi tullakse, kui istumiseaeg on möödas, sõbrale järele ning purjutamine läheb jälle lahti. On ette tulnud ka juhtumeid, kus joobnud isik ei leia enam vanglat ja paarsada sammu vangla ees palub möödaminejaid nii lahke olla ja talle näidata, kus asub tema tulevane kodu, s. o. vangimaja. Vangla ülemused ei vaata tihti sarnastele nähtustele liig karmilt: vang võetakse vastu ja pannakse kõigepealt kongi magama, kus ta siis jälle üles ärkab ja meelemõistusele tuleb. Samas Berliinis on aset leidnud juhtumeid, kus vangid tulid vanglasse ja kus neid vastu ei võetud joobnud oleku tõttu. Vanglate ülemused ei soovinud koristada lasta mustust joobnute järele. Samad isikud tulid mõne aja pärast tagasi vanglasse ja palusid vastuvõtmist — jälle täitsa joobnud olekus. Mehed saadeti uuesti tagasi. Niimoodi kordus see jant neli-viis korda, kuna lõpuks vanglad olid sunnitud vange vastu võtma ka siis, kui nad ilmusid vanglasse purjus peaga: ükski võim ei suutnud neid hoida kainetena vanglasse minekul.

75% kõikidest kuritegudest pannakse toime alkoholi mõju all, mis ime siis, et alkohol mängib vanglates nii suurt osa.

D.

Kalliskivide varastest ja nende võtetest.

Varaste ja varastatud asjade ostjate tegevus on muidugi lähedalt üksteisega seotud. Varasteta poleks maailmas varastatud asjade ostjaid, kuid sama õigusega võib ka öelda, et varastatud asjade ostjate puudusel poleks maailmas vargaid. Oieti koosnebki iga vargus, murdvargus jne. kahest osast: kuriteo toimepanemisest ja saagi müümisest. Tihtipeale on kurjategijal isegi kergem panna toime kuritegu kui realiseerida saadud kraami. See tõsiasi ongi põhjuseks sellele, et katsutakse võimalikult varastada kalliskive ja ehteasju — peale sularaha muidugi. Kalliskivid maksavad palju raha, nad ei kaota oma väärtust, neid võib kergesti peita — ja neid ostavad meeleldi varastatud asjadega kaubitsejad. Varas teab väga hästi, et sissekukkumise hädadoht on kõige suurem siis, kui ta läheb müüma oma saaki, eriti muidugi kui ta läheb ausa ärimehe juure müütama varastatud asju. Et kurjategijad üldse lähevad mõnel korral ausate ärimeeste juure, see näitab, et varastatud kraamiga kaubitsejad on veel suuremad petised kui vargad ise. Isegi kalliskivide eest ei makseta kurjategijatele rohkem kui 10% tõelisest väärtusest, mis siis veel kõnelda teistest asjadest! Kui varastatud asjadega kaubitseja näeb, et tal on tegemist kurjategijaga, kel puuduvad veel tarvilised kogemused, siis ta harilikult võtab vastu asjad ja ei maksa nende eest midagi: ta soovib ainult vargale pöörata politsei poole ja abi paluda. On siis ka arusaadav, et vargad ei vihka vist kedagi rohkem maailmas kui oma lähemaid abilisi: varastatud asjade ostjaid. Nad näevad oma silmaga, kuidas need ostjad ilma suurema riisikota rikastuvad nende kulul. Olude sunnil aga peavad vargad ikka ja ikka uuesti tarvitama varastatud asjadega kaubitsejate kaasabi. See on politseile ühtlasi väga tähtis, võitlus varastatud asjadega kaubitsejate vastu tähendab ühtlasi võitlust varaste vastu: seetõttu on ka suurlinnade kriminaalpolitsei keskasutustel alati käsutada eriline kriminalistide salk, kelle ülesandeks on ainult varastatud asjadega kaubitsejate tegevuse paljastamine.

Et kalliskivide vargused on eelpooltoodud põhjustel kasulikumad kui teised vargused ja et ka varast meelitavad ligi nagu paljugi teisi inimesi säravad kallis-

kivide äride vaateaknad, siis katsuvad vargad ka kõige enam vargusi, ka murdvargusi toime panna kalliskivide ärides. Peab ütleva, et varguste suhtes on juveliiiriäri kõige hädadohtlikum. Muidugi katsutakse vargusi toime panna iseärase kavalustega, iseärase võtete abil; mida leidlikum on varas, seda kergemini langeb äriomanik lõksu. Huvitav on tähele panna, et ka väga ettevaatlikud juveliid suurlinnades kukuvad ikkagi kord sisse, vaatamata sellele, et kurjategijate võtted on enam-vähem ühed ja samad. Ka kalliskivide varaste juures kordub see vana nähe, et kord proovitud võte, mis andis häid tagajärgi, võetakse alatasa uuesti tarvitusele. Seda asjaolu võime tähele panna niihästi rahvusvaheliste kurjategijate salkade, kui ka üksikult töötavate kurjategijate juures. See on aga äärmiselt tähtis politseile. Viimane võib kergesti otsustada varga (või varaste) töötamisviisi järgi, kes politseile juba tuntud varastest võib arvesse tulla vargana. Seepärast registreeritakse suurlinnades täpselt ka varaste, eriti kalliskivide varaste töötamisviisid.

Kalliskivide vargad kuuluvad kurjategijate peres aristokraatia hulka, kui seda sõna siin võib tarvitada. See on loomulik: neil on kõige enam raha ja nende esinemine, riietus jne. on hoopis teine kui hariliku kurjategija oma. Pealegi võib kalliskivide vargaks eduga hakata ainult isik, kellel ei puudu teatud intelligents. Kuid ka nende varaste seas leidub veel vahesid: mõned „töötavad“ oma kapitaliga, elavad väga uhket elu, peatuvad parimates võõrastemajades ja sõidavad oma autoga. Need isikud on hoopis hädadohtlikumad kui teised, kes sõna tõsisemõttes elavad peost suhu, kes varastatud kraami peavad kohe müüma, et aga saada raha elamiseks ja lühiajaliseks prassimiseks. Pole huvituseta märkida, kuidas töötavad kalliskivide vargad, missuguste trikkide abil katsuvad ja suudavad ikka jälle petta ettevaatlikke juveliere.

H. Ashton-Wolfe, Marseille linna teadusliku politsei-laboratooriumi assistent, jutustab järgmisest võttest, mis võetakse ühel või teisel kujul tihti tarvitusele ja mis on annud kurjategijate tööle kahjuks häid tagajärgi. Elegantselt riietatud härra astub juveliiiriärisse ja avaldab soovi

briljandi ostmiseks. Ette näidatakse harilikult kõrvarõngas, millel puudub kivi (viimane on ostja jutu järgi „välja kukkunud ja kaduma läinud“). Kaotsiläinud kalliskivi asemele tahetakse osta uus. Ostja valib õige kaua ja põhjalikult, uurib ja proovib kive — kõik see tehakse selleks, et veidi väsitada müüjat. Kui viimane hetkeks kaotab tähelepanu, võtab ostja briljandi, mis tal selleks juba ammu valitud, ja jätab selle enda kätte: see sünnib tänu suurele treeningule, mis muidugi kodu ette võetud, nii kiirelt, et müüja ei pane tähelegi. Samal ajal võtab ostja teise briljandi — aga juba nii, et müüja seda näeb — ja läheb sellega akna juure, et kivi hästi uurida. Nagu asjatundjad seda teevad — hoiab varas kivi suu juures ja puhub sellele: seda teeb kurjategija selleks, et kivi lasta kaduda suhu. Nüüd toob varas tagasi kivi, mis käes hoitud ja paneb selle lauale tagasi. Muidugi ei meeldi talle kivi või aga leiab ta hinna liig kõrge olevat, ühe sõnaga mees kaob pärast sarnast operatsiooni nii kiirelt kui võimalik, vaja on ju kaduda enne, kui müüja paneb tähele ühe kivi puudumist.

Teine meetod on tuntud „kindatriiki“ nime all. Varas, kellel seljas uhke nahkkuub, nagu kannavad autojuhid, ja käes suured nahkkindad, sõidab autoga äri ette. Auto on harilikult varastatud kraamiga kaubitseja oma, kes selle „laenab“ vargale ettevõtte jaoks; mõnel korral aga kasutab varas ka oma autot. Mees ilmub suure rutuga ärisse ja palub näidata sõrmuseid — muidugi kallihinnalisi, mis on kaetud briljantidega. Valiku ajal on mees väga närviline ja avaldab kartust, et tema autoga võiks midagi juhtuda. Vaatamata kõigele sellele aga ei suudeta tabada ostja maitset: üks sõrmus teise järele ilmub lauale ja ostja aina valib ja nuriseb. Müüja seletab üksikute sõrmuste väärtust ja ei suuda seetõttu mõneks hetkeks tervet varandust silmas pidades. Seda aga vajabki varas. Nüüd tõmbab ta (harilikult pahemast) käest kinda ja näitab siis parema käega mõnele sõrmusele, mis tal äkki meeldima on hakanud. Vasak käsi pannakse üheks silmapilguks lauale, sõrmusele, mis vahepeal juba valitud. Käe sisemisel poolel on tükk pigi, mis hoiab sõrmuse kinni, niipea kui sõrmusele vajutata. Kui sõrmus käes, tõmbab varas kinda jälle kätte ja katsub muidugi mingisuguse ettekäände all nii ruttu ärist

lahkuda kui võimalik. Loomulikult ei osta tema sealjuures mitte midagi.

Järgmise võtte läbiviimisel vajab varas abilist. Seda võtet tarvitavad kalliskivide vargad muu seas kõige enam Saksa- ja Prantsusmaal. Samal ajal, kui keegi hästi rietatud härra, kindla väljaastumise ja nähtavasti suure rahataskuga, otsib kalliskivide äris endale midagi passi likku (enamaltjaolt lastakse näidata sel puhul kõrgehinnalisi sõrmuseid), astub ärisse keegi kerjus ja palub ja nutab: halastagu inimesed tema peale. Müüja katsub kerjust välja ajada, kuid rikas ostja naeratab ja tähendab, et vaestele tuleb ka midagi anda. Ta võtab taskust mõne metallraha ja mängib sellega ja viskab selle siis kerjusele. Viimane tänab suure suuga ja kaob imekiirelt. Ta ei täna muidugi niivõrt raha eest, kui sõrmuse eest, mis on raha küljes. Ka selle triiki läbiviimisel kasutatakse pigi. Silmapilgul, mil ilmub ärisse kerjus, katsub varas raha küljes pigi abil kinnitada sõrmuse. See õnnestub harilikult ja kerjus kaob ühes varastatud kraamiga. On tulnud ette juhtumeid, kus varas ise veel viibis äris, kui müüja juba tähele pani toimitud vargust. Siin ei aita midagi: „rikas ostja“ protesteerib kõvasti, kui teda hakatakse süüdistama varguses ja palub lõpuks ennast läbi otsida. Mõistagi ei anna säärased läbiotsimised mingisuguseid tagajärgi. Politseil on tulnud kaua võidelda, uurida ja mõelda, enne kui kirjeldatud võtte tehti avalikuks.

Mõnel korral (nii tegutsevad vargad, kel on oma „tegevuskapital“) katsub varas võita äri usalduse enne kui ta toime paneb kuriteo. Selleks käib ta tihti äris, ostab ühel või teisel korral midagi ja lasseb alati saata ostetud asjad võõrastemajja. Ta elutseb muidugi parimas võõrastemajas mõne krahvina või teise suursuguse isikuna. Ühel ilusal päeval ilmub ta ühes oma „naisega“ ärisse. Nüüd laseb ta endale näidata juba õige väärtuslikke asju ja hakkab neid lähemalt vaatlema. Samal ajal minestub äkki „krahvinna“, suu on tal vahus (seda on kerge saavutada seebi allaneelamise teel), nagu kahvatu, ühe sõnaga on „krahvinna“ äkiliselt haigestunud. Ehmunud abikaas jookseb kohe oma „naise“ juure ja äriteenijate abil asetatakse haige autosse. Krahv nimetab juhile oma võõrastemaja aadressi ja sõit läheb lahti. Üldises segaduses on suur-

sugune härra oma tasku pistnud mõned kallihinnalised ehteasjad. Seda märgatakse harilikult liig hilja, s. o. siis, kui vargad juba ära sõitnud. Ärist küsitakse muidugi võõrastemajas abielupaari, kuid see on asjata töö: paar on sealt lahkunud ja kust neid otsida, seda ei tea keegi. Nüüd pööratakse politsei poole, kes aga ei hakka niivõrt otsima vargaid (see on — vähemalt esialgu — asjata aja raiskamine), kui valvama varastatud kraamiga kaubitsejate järele. Suurlinna politsei teab väga hästi, et vargad ise on asunud kuskile linna serva kaasabiliste või kaasteadjate juure elama, et suursugusest härrast ja daamist ühkes riietuses pole üle jäänud midagi, et neist on saanud harilikud kurjategijad hariliku riietusega ja välimusega. Valvates aga varastatud kraamiga kaubitsejaid, saab politsei varsti jälile, kui tal asi vähegi õnnestub. Muidugi kergendaks see väga politsei tööd, kui juveliirid kohe pärast varguse avalikustulemist sulgeksid äri ukseid ja ei laseks kedagi lauä ligi, millelt asjad varastatud. Politseil oleks võimalus leida näpujälgi ja sellega ka kurjategijaid. Kahjulks ei mõelda aga harilikult sellele, suures hirmus ja ehmatuses unustatakse kõige harilikumad asjad.

Inglismaal ja Ameerika Ühisriikides varastasid varematal aegadel kalliskivide vargad briljante, ehteasju jne. meeeldi sel teel, et lasti vastavad asjad toimetada võõrastemajja, kus siis vargus ühe võtte abil pandi toime. Konkurents juveliiride vahel oli ja on neis riikides suur ja seetõttu olid kalliskivide ärid peaaegu alati nõus ehteasju toimetama võõrastemajja, seda enam, et loodeti müüa mõnd kallist asja, millele nii kergesti ostjaid ei leidu. Kui juhtusid aga sagedased sissekukkumised, hakati loobuma asjade saatmisest võõrastemajadesse või aga oldi äärmiselt ettevaatlik saatmise ja müümise juures. Sellele vaatamata juhtub aga siiski veel sissekukkumisi kalliskivide müümisel nagu näitab alljärgnev lugu.

Pariisis paluti saata väga kallis ehteasi ühte väga toredasse võõrastemajja ühele daamile, kes pidi haige olema ja voodis lamama. Ostja elas selle võõrastemaja kõige kallimas numbris, mis koosnes mitmest toast. Äriomanik ise tuli ühes ehteasjaga võõrastemajja. Meesterahvas, kes müüja välja kutsus, ajas juveliiri ilmumisel parajasti habet. Viimasele pakuti istet ja varas võttis kastikese, kus asus

ehteasi, tegi selle lahti, silmitses väärtasja, pani kastikese kinni ja asetask selle tualettlauale vastu seina nii, et juveliir võis kastikest näha. Mees lõpetas varsti habemeajamise ja palus juveliirilt arve. Kui ta seda lugema hakkas, oli tema üheks hetkeks juveliiri ja kastikese vahel. Kui arve oli läbi vaadatud, küsis mees, kas talle ei tehta väikest hinnaalandust, sest ta kavatsevat maksta sularahas. Lepiti kokku teatud hinnaalanduse peale. Siis ütles võõras, et ta küsib oma naiselt, kas see tahab vastu võtta juveliiri, et vaadata ehteasja enne selle ostmist. „Teie ei taha ometi, et ma enne raha maksmist näitaksin teie juuresolekuta ehteasja naisele“, lisis varas juure. Kui ostja läks teise tuppa, nägi juveliir voodis ühe naisterahva pead. Kõrvalt toast kostsid hääled, varsti polnud enam kuulda midagi. Juveliir ootas ja ootas, lõpuks võttis ta kastikese, et ära minna, selgus, et viimane oli tühi. Mees tormas kõrvaltuppa ja leidis seal voodist vahast nuku, mis kujutas „abikaasat“. Kui ta parajasti tormas sinna tuppa, kuulis ta veel, kuidas ukse lukustati. Nüüd oli mees täitsa lõksus. Kellad muidugi ei töötanud, traadid olid läbi lõigatud. Ja enne kui pilka kloppimise peale ilmus toatüdruk, läks palju aega kaotsi. Seinas leidis kohalekutsutud politsei augu, mille abil varga kaaslane võttis ehteasja kastikese üheks silmapilguks enda kätte, et seda tühjendada — silmapilgul, kui arvatav ostja läbi vaatas arve. Ukse lukustamine juveliiri astumisel teise tuppa oli muidugi samuti hulljulge temp.

Terves selles loos aga oli hea see, et pead ei kaotatud. Politsei sattus ruumidesse, kus vargus toime pandi, enne kui keegi oleks jõudnud jälgi hävitada. Seebitükil, samuti ka tualettlauale leidis politsei näpujälgi ja need jäljed olid politseile tuttavad. Juveliirile pandi ette päevapilt ning see tundis päevapildi järgi ära mehe, kes habet ajas. Vargaks osutus keegi Jean Manesco, tuntud petis ja varas, kes muu seas alati oskas usaldust äratada. Politsei oli kindel, et terves Pariisis on ainult üks varastatud asjadega kaubitseja, kes julgeb osta nii kallihinnalise asja (ehteasja väärtus oli 20.000 naela ümber). Pealegi oli teada, et Manesco juba varemalt oli töötanud selle varastatud asjadega kaubitseja kasuks. Otsekohe asuti viimase otsimisele ja kaks päeva hiljem oli mees leitud. Areteerimisel leiti tema tas-

kust varastatud kivid, ühes temaga areteeriti ka tema kaaslane.

Kesk-Euroopas tegutses pikemat aega varaste salk, kuhu kuulusid mõned endised kullasepad ja kes töötas uue ning väga hea meetodi abil. Salga liikmed käisid juveliiride vaateakende taga ja valisid seal välja mõne kallihinnalise ehteasja. Viimasest tehti täpne joonistus ja siis valmistati joonistuse abil ehteasjast koopia, muidugi ka kullast ja plaatinast nagu originaalgi. Ainult briljantide asemele pandi ehtesse väärtusetud kivid, n. nim. similibriljandid. Kui need ettevalmistused olid tehtud, läks üks salga liikmetest ärisse ja avaldas soovi osta vastavat ehteasja. Ühtlasi paluti asi saata võõrastemajja, et naine (resp. mees) seda ka vaatleks enne ostu. Võõrastemajas vahetati kaup suure osavuse ja kiirusega vähemaväärtusliku kauba vastu ja seletati siis müüjale, et asi ei meeldi ja et tullakse järgmisel päeval ärisse midagi muud valima. Mõnikord ostis üks salga liikmetest mõne kalli sõrmuse kahe või kolme briljandiga, et siis paari päeva pärast sõrmus tagasi tuua ja seletada, et sõrmus siiski ei meeldivat. Sõrmus vahetati mõne teise asja vastu. Vahepeal oli aga sõrmusest välja võetud üks briljant ja selle asemele pandud imitatsioon. *Lyoni linna politsei laboratoorium* tegi leiduse, mille järgi ultraviolettkiirte abil saab kohe kindlaks teha, kas on tegemist briljandiga või selle imitatsiooniga.

Alati ei katsu kalliskivide vargad õnne juveliiride juures. Ka eraisikud, kellel on ilusad ehteasjad, langevad pahatihti kavalate kurjategijate ohvriks. Mõne aja eest leidis Pariisis aset juhtum, mis näitab, kui osavasti ja hästi ettevalmistatult kalliskivide vargad mõnikord tegutsevad. Ühel seltskonnadaamil olid väga kallihinnalised kalliskivid, mis olid kuulsad üle Pariisi. Kui see daam teada sai, et keegi parajasti Pariisis viibiv välismaa valitseja kavatseb minna suure ooperi galaetendusele, otsustas ta ooperi minna ja muidugi ka oma

kuulsaid briljante kanda. Ühes daamiga pidid ooperi minema ka tema kaks tuttavat. Viimased ütlesid aga viimasel silmapilgul ära. Nagu hiljem selgus, saatsid salga liikmed mõlemale saatjale telegrammi, millega nad — daami allkirjaga — teatasid, et daam teatrisse ei saa minna. Ühtlasi telefoneerisid mehed daamide tuttavate nimel, et nad ei saavat tulla. Daami loož oli just välismaa kuninga loožis vastas. Esimesel vaheajal ilmus looži keegi ohvitser ja andis daamile üle komplimentid kuninga nimel ilusate briljantide kohta. Ohvitser esitles ennast kuninga adjutandina. Ühtlasi andis ta edasi kuninga soovivalduse vaadelda lähemalt üht kõrvarõngast, kuningal olevat soov samasuguseid rõngaid osta ka oma naisele. Daam oli sellest vaimustatud ja andis kõrvarõnga. „Adjutant“ läks ja kadus. Daam ei pannud teda tähele ka kuninga loožis ja vaheaeg jõudis lõpule. Ta tahtis juba üles tõusta, et saata teatriteener adjutandi järele, kui looži uksele koputati ja sisse astus keegi pilkakasvuline härra, kelle rinnal oli politseikomissari ametmärk. Härra seletas, et daam olevat ühe väga kavala petise ohvriks langenud, kuid politseil olevat läinud korda varas tabada. Võõras palus veel teise kõrvarõnga, et kindlaks teha kas kättesaadud rõngas on tõesti varastatud daamilt. Viimane andis muidugi ka teise kõrvarõnga. Siis palus „politseikomissar“ daami mitte ärrituda ja pärast etenduse lõppu minna ühes kriminaalametnikuga, kes pidi ootama looži ukse juures, kriminaalpolitseisse: „sel teel hoitakse ära asjata skandaal“. Ka „komissar“ kadus nagu tina tuhka ühes kõrvarõngaga. Daami õnneks läks siiski korda vargaid nädala pärast tabada. Nad olid sõitnud Antverpeni, et seal saaki rahaks teha. Mehed sattusid aga õnnetuseks ausa äri-mehe juure, kes juba teadis vargusest ja kes astus otsekohe ühendusse politseiga, kui talle pakuti müüa varastatud kõrvarõngad.

P.

Omapärased seltsid.

Meie aega võiks täie õigusega nimetada seltside ajajärguks. Ühinguid asutatakse igalpool suurel arvul. Kui vanasti kõneldi, et seal, kus on koos kakks sakslast, asutatakse tingimata selts, siis võib praegu öelda, et seal, kus on koos kakks tuttavat, asutatakse mingisugune ühing. Seltside asutamise tung on levinud üle terve maailma, see pole enam ainult ühe rahvuse iseloomustavaks jooneks. Seltside eesmärgid on muidugi kõige mitmekesisemad, samuti on väga mitmekesised seltside koosseisud. Vanapoiste klubide kõrval kutsutakse ellu abielurahu kaitsjate ühingu, habemikkude seltside kõrval — paljaspeade klubid, tuviarmastajate ühingu kõrval — kalasööjate seltsid, sigarisuitsetajate ühingu kõrval — piibu-meeste klubid jne. Sarnaste seltside kõrval aga, mis asutatakse ainult selleks, et kuidagi aega raisata ja surnuks lüüa, tekitavad muidugi hulk ühingu, millede eesmärgiks on toetada ametivendi, et kaitseda ühiseid töö- ja teenistushuviseid. Nende kahe liigi seltside vahel seisavad erilised organisatsioonid, millel palju ühist nii esimese liigi klubidega, kui ka teise liigi seltsidega. Need on kurjategijate ühingu ja liidud.

On arusaadav, et praegu, kus kõik organiseeruvad, sest ühenduses on jõud, katsuvad rohkem kui kunagi varem asutada ühingu ka kurjategijad. Üheltpoolt tahavad ka nemad maitsta n. nim. seltskonnaelu, tahavad rõõmsad olla nagu teised inimesed, tahavad teisi näha ja ennast näidata. Et neil puudub harilikudes seltsides liikumisvõimalus, siis ei ole neil muud pääseteed, kui asutada oma klubid, millel ka see paremus, et sinna ei pääse keegi võõras, keegi soovimatu külaline — ja sarnaseid on kurjategijatel palju. Teiseltpoolt on politsei suutnud ennast viimasel ajal kõvasti rahvusvaheliselt organiseerida, ainus abinõu enesekaitseks politsei rahvusvahelise organisatsiooni vastu on kurjategijal — rahvusvaheline kurjategijate organisatsioon. Ja nii tekitavad siin ja seal ikka uued ja uued kurjategijate seltsid, milledest harilik publik peaaegu üldse ei kuule ega loe ja mis politseile läheb korda suuri vaevu likvideerida.

Muidugi ei ole siin jutt poliitilistest organisatsioonidest, salaseltsidest, mis on

alati püsinud, millel oma erieesmärgid, millede sihid ja tihti ka võitlusabinõud on seadusevastased, mida aga siiski ei saa lugeda kuritegelisteks. Need seltsid on tihti tegutsenud tapmiste ja röövimiste abil, kuid nende eesmärgid pole olnud kuritegelised selle sõna harilikus mõttes. Neid seltse ja nende tegevust on ikka juhtunud idee, mitte isiklik ja aineeline kasupüü. On õige, et neisse seltsidesse on pahatihti ka sattunud inimesed puht kuritegeliste kalduvustega, inimesed, keda meie lihtsalt nimetame kurjategijateks, inimesed, kelle soov ja püü on ainult kasutada juhust, et isiklikku kasu saada, raha teha — ükskõik mil teel. Niisugused isikud aga on erandid ja neist vabastavad need seltsid ise ennast, niipea kui avalikuks tuleb, missuguste kalduvustega isikutega on tegemist.

Meid huvitavad käesoleval korral ainult niisugused seltsid ja nende liidud, mis on loodud harilikude kriminaal-kurjategijate poolt ja mille sihiks on kaasa aidata kuritegude paremale ja tagajärjerikkamale toimepanemisele. Need seltsid kutsutakse ellu ainult elukutseliste kurjategijate poolt, nende liikmeteks on ainult kriminaal-kurjategijad, nende sihiks ainult kuritegude toimepanemine ja liikmete kaitsmine politsei ja teiste ametivõimude eest. Sääraseid seltse on ikka olnud, võib küll öelda, et niikaua kui on maailmas kurjategijaid, niikaua püsivad ka nende ühingu. Need seltsid olid varemadel aegadel õige primitiivsed, kuid nad olid olemas. Nende olemasolust saab harilik inimene teada enamaltjaolt alles siis, kui nad on ammu juba hingusele läinud: politseil pole arusaadavalt mingit huvi informeerida tervet maailma mõne kurjategijate seltsi olemasolust senikaua, kui see veel tegutseb. Kurjategijatel pole sugugi vaja teada, kui palju teab politsei nendest ja nende tegevusest igal üksikul juhul. Kui meie vaatleme lähemalt kurjategijate seltside organisatsiooni ja tegevust, siis peame kõigepealt imestuma selle üle, missuguse suure oskusega, andega ja energiaga on loodud sarnased seltsid, kui palju jõudu on raisatud sellele, et teha ja hoida neid elujõulisteks, missuguste peenete kombinatsioonide abil hoitakse seltsi olemasolu saladuses või aga missuguse hiigla-osavusega suudetakse varjata ava-

likult registreeritud ja avalikult tegutseva kurjategijate seltsi tõelist eesmärki, teda muuta mingisuguseks süütaks spordi-, laulu-, keegli- jne. ühinguks. Kui seda osavust oleks katsutud kasutada korralikus elus, oleks nii mõnelgi korral suudetud saavutada tõesti head ja väärtuslikku.

Nagu mõne aja eest teatab Ameerika Ühisriikide Illinoisi osariigi kindralprokurör avalikult, tegutses tähendatud osariigis pikemat aega eriline murdvaraste ühing. Selle seltsi liikmete arv ulatus tema likvideerimisel 300, vastu võeti ainult „esimese järgu jõude“. Tähendatud seltsi liikmed ei teinud üldse tegemist „väikeste pisiasjadega“, s. o. nad mürdsid sisse ainult seal, kus kindlasti oli loota suurem saak. Peaasjalikult kannatasid pangad selle murdvaraste seltsi hädaohtliku tegevuse all. Ühing asutati omal ajal intelligentsete kurjategijate poolt, kes kõigepealt tahtsid organiseerida saagi kasutamist. Seltsile anti väga kõlav nimi: „U. S. A. panga-murdvaraste ametiühing“. Muidugi tegutses selts salajaselt ja on huvitav märkida ning iseloomustav seltsis valitsevale valjule distsipliinile, et seltsi avalikukstegemisele kuulus hulk aega, vaatamata sellele, et liikmete arv oli, nagu tähendatud, 300 ümber, kellede seas leidis ometi kõiksuguste kalduvustega ja iseloomudega kurjategijaid. Seltsil oli kolm peaesmärki. Kõigepealt kanti hoolet selle eest, et liige, kes oli pannud toime murdvarguse, leidis elukorterit ja ulualuse, kus ta võis kartmatult puhata ja viibida seni, kui asi unenes ja politsei tähelepanu oli pööratud mingile teisele kuriteole. Selle sihi saavutamine polnud muidugi kerge, kuid hea raha eest saab lõpuks ka hädaohuta ulualuse. Politsei ei teadnud aimatagi, kus elutsesid tagaotsitavad murdvargad. Kodanikud, kellede hea nimi oli väljaspool igasugust kahtlust, keda austati ja kiideti, andsid süüa, juua ja puhkepaiga kardetavatele kurjategijatele — muidugi mõista väga ümmarguse summa eest. Teiseks seltsi eesmärgiks oli varastatud kraami realiseerimine. Asju palju ei varastatud, peaasjalikult võeti sularaha, väärtpabereid ja ehteasju. Kuid ka nende edasiandmine polnud (ja pole) hädaohuta. Pankades on üles märgitud suuremate rahamärkide numbrid, samuti on märgitud muidugi väärtpaberite numbrid; kerge pole realiseerida kalliskive ja ehteasju. Seltsi juures tegutsesid aga

kaasabilised ja agendid üle maa, mistõttu varastatud asjade realiseerimine polnudki raske. Kolmandaks ühingu peaesmärgiks oli kohtuliku kaitse muretsemine seltsi liikmele, keda „tabas õnnetus“, s. o. kes langes ametivõimude kätte. Selts jõudis maksta häid honorare advokaatidele ja leidis seetõttu muidugi alati häid kaitsjaid; pealegi võis selts tarbekorral maksta ka tarvilikku kautsjoni. Kindel on, et kaugeltki mitte kõik advokaadid (ja, võib olla, et isegi ükski neist) ei teadnud, kelle teenistuses nad seisid, kellelt nad said honorari ja tööd. Advokaadi juure ilmus harilikult mõni murdvarga „jõukas sugulane“, kellel oli hirmus häbi, et sugulane sattunud vildakule teele ja kelle kavatsus oli „päästa langenud kurjategijat“. Selge on, et advokaadid ei hakanud uurima, kes on see inimesarmastaja sugulane. Seltsi asukohtaks oli Syracuse linn ja ühingu peakoosolek peeti igal aastal septembrikuus.

Samataoline selts tegutses pikemat aega ka Austrias, kusjuures seltsi eesotsas seisis mees, keda tundis ja austas korraliku ärimehena terve Viini. 1925. aastal läiks Viini politseil korda teolt tabada nelja murdvargast, kes muu seas tegutsesid ka riisujatena. Politsei viis mehed kindlasse paika ja hakkas neid üle kuulama. Mõned tundemärgid lubasid järeldada, et areteeritud kurjategijad kuuluvad mingisugusse suuremasse salka. Et sarnane salk Viinis ja Austrias töötas, seda teadis politsei, kuid tal puudusid igasugused lähemad andmed. Murdvargad kuulati üle ka mõnesugusesse salka kuuluvuse suhtes, kuid esialgu ei saadud teada midagi. Pikemate ülekuulamiste järgi aga, kus kurjategijad hakkasid andma üksteisele vastukäivaid seletusi, selgus, et tegemist on tõesti nelja salapärase seltsi liikmega. Nüüd olid politseil esimesed niidid käes. Hakati asja edasi uurima ja lõpuks selgus politseile nende selts ja tema eesmärgid. Seltsi esimeheks osutus Viinis laialdaselt tuntud puukaupmees Hans Schwarzbart. Kui mees areteeriti, siis selgus kõikide üllatuseks, et tema oli muu seas veel ühe suurema ettevõtte direktoriks ja vaimliks juhiks, mille tegevuskapital ulatus 22 milj. Austria kroonini ja mille eesmärgiks oli ainult kurjategijate ettevõtete rahaliselt toetamine. See ettevõtte kutsus omalt poolt ellu veel erilise panga, mis oli mõeldud jällegi ainult kuritegude läbiviimise

hõlbustamiseks, eriti saagi realiseerimiseks. Kui asjast avalikult teada anti, siis ohkas terve Viin. Kurjategijate väimline isa ja kaasabiline oli Viini tuntuimaid tüüpe, tema tegevus seltskonnategelasena äratas alati tähelepanu ja tõi esile kiitusi. Mees nagu elaski peale oma otsekohese töö ainult ligimestele! Ja see mees andis oma kontorist rahuliku südamega käske ette võtta seal ja seal, sel ja sel päeval ning tunnil murdvargusi, riisumisi, röövimisi. See mees teadis millal ja kus võisid tema seltsi liikmed kõige edukamalt tegutseda: sel mehel polnud vaja palgata agente ja maksta kallist raha tarvilikkude teadete eest kuritegude toimepanemiseks; ta sai tarvilikke ja usaldusväärseid andmeid ise — neilt, keda ta tahtis ja kavatses paljaks röövida. Seltskonnas liikudes ja selle „heaks“ „väsimatult“ töötades, otsis ja sai mees kurjategijatele tarvilikke informatsioone — tasuta ja kõige kindlamast allikast.

Omaval ajal äratas tähelepanu tuntud Ameerika Ühisriikide kohtuniku Edward Swanni artikkel, mis ilmus ühes suure New-Yorgi ajakirjas ja mis käsitas ühe kardetava Ühisriikide kurjategijate seltsi tegevust. Nimetatud kohtunik tundis oma väga laialdase praktika tõttu hästi kurjategijaid, nende elukombeid, kalduvusi ja iseloomu. Tema tundis ja teadis aga veel rohkem. Peab ütleva, et ei olnudki parimat kurjategijate elu-olu tundjat üldse Ühisriikides. Eriliselt hästi tundis Swann taskuvargaid ja nende elu, oli tal pea-aegu igapäev tegemist areteeritud taskuvarastega. Selts, millest Swann kõneles eelpoolmainitud kirjatükis, oli taskuvaraste ühing, mis tegutses nimetuse all: „New-Yorgi taskuvaraste trust.“ See organisatsioon oli väga suur ja tema liikmeid võis leida üle terve Ühisriikide. Selts oli korraldatud eeskujulikult, ta funktsioneeris nagu hea taskukell. Pole siis ime, et politseil oli nii raske võidelda taskuvaraste vastu ja isegi kohtutel oli raskusi taskuvaraste asiade otsustamisel. Seltsi liikmed hoidsid imestusevääriselt kokku, vastastikune abiandmine oli otsekohe eeskujulikult organiseeritud. New-Yorgi kohtunikud imestasid (enne kui seltsi olemasolu avalikuks tehti) tihti peale selle üle, et mõni noor taskuvaras, kes ilmus esimest korda elus kohtulaua ette, suutis maksta sõna lausumata nõutud kautsjoni, mille suurus kõikus 700 ja 18.000 krooni

vahel. Pealegi maksti kautsjon kinni mõne tunni jooksul. Harilikult käis asi nii: vaevalt olid kohtud teada saanud, et areteeritud on taskuvaras, kui juba ilmus kohtusse advokaat, seltsi „juriskonsult“, et maksta kautsjoni kinnivõetud taskuvaraga eest. Sellest silmapilgust peale oli siis trusti suurimaks mureks venitada kohtuotsust või aga katsuda üldse kuidagi asja likvideerida. Kui kuidagi ei suudetud asjale anda head käilku ja head lõppu, kui kohtuotsus tuli väga karm, siis anti otsemat teed palvekiri kubernerile ja paluti armu. Alati leidis ausaid kodanikke, kes toetasid palvet. Kuidas need kodanikud sattusid palve toetajateks ja sellega kaudselt trusti abilisteks, jääb küll vist igavesti saladuseks. Arvatavasti aga seisid trusti eesotsas isikud, kelle mõju ja võim oli suur.

Karl Kopf teatab hiljuti Velika-Kikindas avalikukstehtud hulgaliste meesterahvaste mürgitamiste kohta nende sugulaste, naisterahvaste, poolt huvitavaid üksikasju. Politseile tuli salakaebusi, et Velika-Kikindas mürgitavat naised oma mehi ja et sarnaseid mürgitamisi olevat juba palju ette tulnud, et rida isikuid olevat mürgitamiste tagajärjel surnud jne. Politsei hakkas asja uurima ja tuli lõpuks erilise seltsi jälile, mille liikmeteks olid ainult naisterahvad ja mis kandis paljuütleva nimetuse „Santa Lucrezia“ (teadupärast kuulub kuulus Lucrezia Borgia suurimate mürgitajannade hulka maailmas). Seltsi liikmete eesmärgiks olevat olnud mürgitamise teel kõrvaldada mehi, vendi, vanemaid jne., et pärida varandus. Selts oli korrapäraselt registreeritud, põhikirja järgi oli seltsi ülesandeks töötada heategevaks otstarbeks. Seda mõisteti tegelikult nii, et iga liige töötas enda heaks, nii nagu ta suutis ja oskas ja sellest aru sai. Koosolekutel olevat nõu peetud selle üle, kuidas kõige paremini kõrvaldada mehi, vendi, lapsi jne., keda tuleks kõrvaldada ja keda paluda abiks olla massilisel tapmisel. Ärritus Velika-Kikindas olevat nii suur olnud pärast seltsi tegevuse paljastamist, et paljud abielumehed ja teised meesterahvad olevat kodupaigast ära sõitnud, kartes mürgitamist. Alles siis, kui areteeriti seltsi president ja selts likvideeriti, olevat meeoleolu muutunud rahulikumaks.

Ühenduses kõige eelpooltooduga peaks veel mainima ühe kurjategijate sisseseade

tegevust, mis küll otsekohe ei kannu seltsi ilmet, millel pole seltsi organisatsiooni ja eesmärki, mis aga siiski pole oma sihtidelt kaugel harilikudest kurjategijate seltsidest: need on n. nim. taskuvaraste ja teiste kurjategijate koolid ning „õppeasutused“ kerjustele, s. o. asutused, kus antakse korralikku õpetust, kuidas panna toime mitmesuguseid kuritegusid, kuidas varastada ja kerjata. Kauga aega ei tahetud uskuda, et sääraseid asutusi on olemas, olugi et nende olemasolust laialt kõneldi: isegi politsei oli skeptiline ja ei uskunud asjasse. Viimasel ajal aga on politseil õnnestunud siin ja seal avalikuks teha sääraseid koole, kus mõned vanad kurjategijad õpetasid „noorsugu“ toime panema kelmusi, vargusi jne., nii et praegu enam kahjuks ei saa kahelda koolide olemasolus. Alles hiljuti tehti Lwowis avalikuks korrapäraselt tegutsev taskuvaraste kool, kus „lektoritena“ tegutsesid vanad veteraanid taskuvarguste põllul, kes aga ise enam tervislistel põhjustel ei suutnud „leiba teenida“ harjunud ametiga. Õpilasteks olid samuti isikud, kes juba vanglates viibinud ja kellel teatud vilumus kuritegude toimimisel. „Kooli“ mindi nüüd selleks, et ennast täiendada, et saada n. ütelda kätte viimast tarkust. See omapärane kool oli organiseeritud päris ülikooli laadi. Kursus jagunes kolme semestrisse. Esimene semester ei kestnud kaua, kõigest kaks nädalat. See oli õppuse teoreetiline osa. Õpetati nimelt kunas ja kellele tasku kallale minna. On selge, et iga inimese tasku kallale minna pole mõtet — juba sel lihtsal põhjusel, et igal inimesel pole tasku raha täis. Selgitati, missuguste tundemärkide najal võib otsustada, kas inimesel on raha või mitte. Seletati, millal on kõige kergem ja kasulikum toime panna taskuvargusi. Tähtendati, kuidas tuleb tegutseda ligemise taskute tühjendamisel. Järgmine semester, teine, oli pühendatud juba prak-

tilisele tööle. Näidati tegelikult, kuidas tuleb varastada. Selle semestri kestvus polnud ette määratud, kõik rippus ärilaste osavusest. Enne ei mindud üle kolmanda semestri õppustele, kui polnud selged tarvilikud võtted ja käeliigutused. Kolmanda semestri õppused seisid selles, et õpilased pidid tühjendama oma kallide kolleegide taskuid ilma et viimased oleksid midagi tähele pannud. Üks õpetajatest oli vana taskuvaras, kes aga ei saanud enam töötada käeluu murdumise tagajärjel. Teisest semestrist peale jagas õpetusi peajasjalikult „härra rektor“ ise. Katseid tuli samuti sooritada „rektori ees.“ Need seisid selles, et õpilased pidid järgemööda tühjendama „rektori“ taskuid. See polnud kerge amet. „Rektoriks“ oli vana taskuvaras, kes oli hulk aega mööda saatnud vanglates, kes oli praktiseerinud terves Euroopas, kes ei tunnistanud taskuvargusi, mida ei toimetatud äärmiselt osavasti. Õppusi jagati õhtul, sest päeval olid õpilased ametis „raha teenimisega“: kerjamisega, varastamisega jne. Asi seisis veel selles, et õpilastel ei tulnud ainult hoolitseda oma ülespidamise eest, nad pidid ka head tasu maksma saanud õpetuse eest, sest „härra rektor“ ja teised kurjategijad-õpetajad tahtsid ka elada, pealegi veel hästi elada. On siis ka selge, missuguseks nuhtluseks oli Lwovi linnale ja tema elanikkudele säärane ülikool. Õpilasteks võeti vastu ainult isikuid, kes esitasid mõne tuttava ja tuntud kurjategija soovitusena. Kui kursus oli lõpetatud, anti õpilastele kaasa soovituskirjad õpetajate poolt, mis olid adresseeritud viimaste sõpradele üle maailma. Lend lasti lahti — ja Euroopa sai jälle väga mitme taskuvarga võrra rikkamaks. Budapestis olevat samasugune kool, kuid kuivõrt see tõsi on, see on muidugi teine küsimus. Ka Viinis ja Pariisis tegutsesid analoogilised koolid, mis aga politseil läks korda likvideerida. R. S.

Spordi alalt.

Käsi-pall Tallinna politseis.

23. veebr. s. a. lõppesid Tallinna-Harju prefektuuri jaoskondade vahelised võistlused korv- ja võrkpallimängudes, mis korraldas Tallinna politsei spordiringi juhatus. Mõlemal alal oli pandud välja

rändauhindad, missuguseid võitjatel meeskondadel tuleb kaitsta vastava statuudi alusel.

Võrkpallis: 1) VI pol.-jšk., 2) III pol.-jšk., 3) II pol.-jšk. Korvpallis: 1) VI pol.-jšk., 2) II pol.-jšk. VI politseijaoskonda

esitasid: Sihv, Margus, Bomm, Villo, Kaasik ja Soosaar.

Eesti esivõistlustel käsipallimängudes B. klassis tuli Tallinna politsei spordiringi esitusmeeskond nii võrk- kui ka korvpallis teisele kohale, näidates eriti võrkpallis kõrgetasapinnalist mängu. Üldse peab tähendama, et Eesti esivõistlused möödusid politseile hea renomeena.

Esivõistlustel esitasid Tallinna nii võrk- kui ka korvpallis järgmised politsei spordiringi sportlased: Sihv, Margus, Steinberg, Bomm, Ausmann, Soosaar, Torbek, Kaup ja Püss.

R. K.

Politsei raskejõustiku ja pallimängude esivõistlused.

Politsei esivõistlused raskejõustikus, pallimängudes, nagu korv-võrkpallis ja ping-põngis, kavatsetakse korraldada k. a. aprillikuu 4., 5. ja 6. Narvas. E. P. K. Liidu juhatus on Narva politsei spordiringi juhatausega võistluste korraldamises pidanud läbirääkimisi, kellelt ka põhimõtteline nõusolek on olemas.

Võistlusi raskejõustikus kavatsetakse korraldada järgmiselt: kreeka-romaa maadluses seitsmes kaalus, raskustõstmises — viies kaalus à 3 tõstet ja poksis — 8 kaalus. Jiu-jitsu maadlus jääb arvatavasti käesolevatel võistlustel ära, piirdatakse ainult selle demonstreerimisega.

R. K.

Ametlik osa.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 22. veebr. s. a. nr. 23

avaldatakse teadmiseks käsukiri kaitsevägelele nr. 4078 — 21. II. 30. a.: „Vabariigi Valitsuse otsusega 21. veebruarist s. a. on ühendatud, arvates 24. veebruarist 1930. a. piirivalves kapten — majoriks: vanusega 24. veebruarist 1930. a. 1. Adolf Lüüs — piirivalve Tallinna jaoskonna ülem, leitnandid — kapteniteks: 1) Johann Koel — piirivalve Tallinna jaoskonnast, vanusega 17. maist 1925. a., 2) Heinrich Nuth — piirivalve Petseri jaoskonnast, vanusega 6. maist 1927. a.“

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 22. veebruarist s. a. nr. 21

avaldatakse täienduseks politseidirektori käsukirjale nr. 8 — 19. veebruarist 1926. a. Vabariigi Valitsuse poolt 12. veebruaril s. a. kinnitatud politsei vormiriide kirjelduse täiendus:

Suvepluus ametnikkudele
konstaablilt alates.

Värv: sinikashall (nagu talvekuub).
Riie: villane „Serge“.

Mood: pikkus vöörihma vööle asetamise järele 3—5 sentimeetrit kõrgemal jalgade lahkjoont. Ömblused külgedel: Rinna lahtilõige kuni 25 sentimeetrit kaeluse alumisest äärest allapoole, mis kinnipandav kolme 14 mm. oksüdeeritud nõõ-

biga. Ülemine nõõp kolm sentimeetrit krae alumisest äärest allpool, teised nõõpide vahed ühesuurused. Rinna lahtilõike pealmine äär 3,5 sentimeetrit lai. Selg vöörihma kohalt kroogitud, mis kahe krookpaela abil pärast pluusi selgaajamist tõmmatakse kokku nii, et vöörihma vööle asetamisel ei jääks volte pluusi eesküljel ja külgedel. Küljeõmbluste kohal on krookpaela kõrgusel asetatud haagid vöörihma hoidmiseks, nii et vöörihma keskkoht oleks 2 sentimeetrit krookpaelast kõrgemal. Kaenla all voodriidest higitapid.

Kaelus: pehme, 3—5 sentimeetrit lai, valmistatud ühekordsest pealiriidest, kahekordsest vaheriidest ja voodrist, kinnipandav kahe 14 mm. oksüdeeritud nõõbiga. Kaelusel ilustusi ei ole.

Käised on kahe õmblusega, sarnased talvekuue käistele. Käiste otsas tulbid nagu talvekuuel, kuid kantideta. Tulbil kaks 14 mm. nõõpi.

Pagunid nagu talvekuuel.

Raudteepolitsei konstaabel Nikolai Animägi on paigutatud ümber tema enese nõusolekul kriminaalpolitsei agendi kohale, arvates 1. märtsist s. a.

Surma läbi lahkunud Viru-Järva prefektuuri konstaabel Aleksander Taska on kustutatud koosseisust, arvates 6. veebruarist s. a.

**Kohtu- ja siseministri käsikirjaga
25. veebr. s. a. nr. 75**

on surma läbi lahkunud poliitilise politsei assistent Robert Tarkpea kustutatud koosseisust, arvates 11. veebruarist s. a.

Politseivalitsuses on registreeritud:

Ajakiri „Eesti Raudtee“, hakkab ilmuma Tallinnas, kuus korda aastas; väljaandja — Kirjastus-ühisus „Eesti Raudtee“, vastutav toimetaja — Ernst Grünberg. Ajakiri „Eesti Raudtee“ trükitakse J. Zimmermani trükikojas.

Ajakiri „Naisproletaarlane“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja Leonhard Käär. „Naisproletaarlane“ trükitakse Nõmmel, Antov ja Ko. trükikojas.

Ajakirja „Olion'i“ kaasande illustreeritud lisa „Lahitud Lehed“, hakkab ilmuma üks kord kuus, Tartus; väljaandja — Georg Naelapea, vastutav toimetaja — David Karopun. „Olion'i“ lisa „Lahitud lehed“ trükitakse Tartus, K.-ü. „Postimehe“ trükikojas.

Ajaleht „Pärnu Uudisleht“, hakkab ilmuma Pärnus, kaks korda nädalas, Tallinnas ilmuma „Uudislehe“ kaasandena; väljaandja ja vastutav toimetaja — Eduard Nukk. „Pärnu Uudisleht“ trükitakse Pärnus, A. Janseni trükikojas.

Politseivalitsuse poolt on antud load:

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks Adam Miku p.

Italile — Kiiu vallas, Kuusalu alevikus, maksvusega 7. veebr. 1931. a.;

Belgia kaubanduskontori omanikule Franz Mathieu'le Tallinnas, Narva mnt. nr. 11, maksvusega 25. veebr. 1931. a.,

Liisa Jaani tütar Kambile, Lihula alevikus, maksvusega 10. veebruarini 1931. a.,

Karl-Gustav Daaveti p. Reinholdile Tartus, Suurturg nr. 5, maksvusega 4. jaanuarini 1931. a., ja Kristjan Karli p. Tatrikule Rakveres, Tallinna tän. nr. 29, maksvusega 4. veebruarini 1931. a.

laskemoonaga kauplemiseks lisaku Tarvitajate ühise juhatusel lisakus, maksvusega 7. veebr. 1931. a., ja Kose Tarvitajate ühise juhatusel Kosel, maksvusega 19. veebr. 1931. a.

laskeriistade parandamiseks Nikolai Peetri p. Kullile Antsla alevis, Jaani t. nr. 26, maksvusega 16. veebr. 1931. a.

**Politseivalitsuse direktori otsusega
on tühistatud**

Suure-Jaani alevis, Välja tän. nr. 1 elutseva Elmar Liisa p. Leppiku, Vastemõisa vallas elutseva Anton Jüri p. Kimmeli, Koonga vallas elutseva Mihkel Hansu p. Seppiku ja Jäärja vallas elutseva Pauline Karli t. Hendrikson-Kartau laskeriistalood.

Küsimusi ja kostmisi.

H. V. Küsimused. 1) Kas tuleb puhkasmaksu juures võetava kaubandus-tööstuskoja maksu pealt võtta viivitus % ja lisaraha? Jaataval korral, missuguse seaduse alusel?

2) Kas käib tempelmaksu alla eraisiku poolt ametiasutusele saadetud telegramm? Jaataval korral kuidas ja millal peab seda tempelmaksustama ja kes on kohustatud valvama selle tempelmaksustamise järele?

3) Missugusele kohtule allub N. S. § 1404)? Kui rahukohtule, siis mis alusel.

4) Kuidas peaks talitama politsei, kui

temalt nõutakse seadusevastaselt määratud maksu sissenõudmist? Isik on mitme aasta eest vallast lahkunud, kuid mõnesugustel põhjustel on jäänud välja registreerimata, kuid vallavalitsus nõuab isikumaksu sissenõudmist, näit. 1928. a. eest, olgugi et isik tegelikult lahkunud 10. veebr. 1927. a., põhjendades, et registratuuri andmetel olevat isik elanud vallas. Ehk jälle on isikule sunduslikust kaitseväeteenistusest vabanemise aasta eest määratud isikumaksu ja nõutakse politsei kaudu sisse, põhjendades, et isik ei olevat protesteerinud 2 nädala jooksul maksu määramise teadaande kättesaamisest arvates, kuid teadaande

oli võtnud vastu keegi kolmas isik ja selle alles hiljem asjaosalisele edasi annud.

Vastused. 1) Ei tule võtta: Kaubandus-tööstuskoja seaduse (R. T. 111/112 — 1925.) § 28. kõneleb ainult lisamaksust, mis võetakse Kaubandus-tööstuskoja peakoosoleku poolt kindlaksmääratud protsentuaalses vahekorras riikliku ärimaksuga.

2) On tempelmaksust vaba (Tempelmaksu tariifi nr. 1, erand 36).

3) N. S. § 1404⁷ ettenähtud süüteod aluvad rahukohtunikule (Kr. Kp. S. §§ 33 ja 33²).

4) Politseil tuleb täita, kuna küsimuse lõplik lahendamine kuulub kohtule maksja kaebusel.

Välismailt.

Insulinde miljonär.

Hollandi Indias tegi keegi pärismaalane head äri vana saksa rahaga, mille enam väärtust pole. Kayala mehe nimi on Hardjowiriono, ta tegutses oma kodukülas Nagunutis. Mees oli kuskilt saanud 30 miljonit saksa inflatsiooniaegset raha. Et sellel raha polnud mingit väärtust, seda teadis külas ainult tema. Rahvas on seal harjunud paberrahaga, sest suurimad ärimehed — hiinlased — armastavad maksta avansse paberrahas. Mees kõndis küla mööda ringi nagu miljonär kunagi ja varsti oli tervel rahval teada, et Hardjawiriono on äkki muutunud rikkaks meheks. Igal pool võeti miljonär vastu suurte auavaldustega ja suurima lugupidamisega. Mees tegi võlgasid ja maksis saksa paberrahaga. Vahetusraha mehel ei olnud. Kui ta vajab peenikest raha, saatis ta mõne tuttavaga paberraha kauplusesse ja sai hõbedat asemele. Nii kogus mees juba nii mõnegi hea kuldeni väärtuseta raha asemele seni kui politsei, kes asjast oli vahepeal teada saanud, vahele astus ning miljonäri võttis vahi alla, vaatamata suurtele protestidele.

Hajameelne kirurg.

Berliini kriminaalpolitsei ja prokuratuur uurivad praegu ühe 32-aastase taanlase, õpetaja Hans H. surmalugu. H. suri läinud aasta sügisel Steglitzi haigemajas löikuse tagajärjel. Löikuse juures leiti haige kehas 14 tsentimeetri pikkune löikusemuga, mida sinna oli unustanud nähtavasti hajameelne kirurg, kes kord varem H-t opereeris. Asi seisab selles, et H-d tuli juba kord varem Flensburgi linnas opereerida. Löikus õnnestus, haige sai terveks, kuid tema kehasse jäi, nagu

tähendatud, löikusemuga. Kas nüüd surm tekkis teise löikuse tagajärjel kõhtu unustatud noast või aga kõhuhäapõletikust, mille pärast H. opereeriti ja mis võis tekkida unustatud noast, pole veel selge.

Rändav arst.

Austria linna Eisenstadti kohtud lõpetasid hiljuti süütistusasja, mille kõik ja ajalugu küll õige omapärased ja illustreerivad olukorda, mis valitses Kesk-Euroopas pärast maailmasõja lõppu. Süütegu ise leidis aset maailmasõja päevil ühes Ungari rügemendis. Sõdur Franz Ringelhofer puhastas eelliinil lahingu vaheajal oma ülemuse revolvrit, olles sealjuures veidi ettevaatamatu: revolver läks kogemata lahti ja haavas üht sõdurit kergelt. Ringelhoferi vastu tõsteti süüdistus haavamises. Asi pidi minema rügemendi kohtu kätte, kuid selleni ei jõutud. Algasid kestvad lahingud venelastega ja seegi rügemendis ei mõelnud enam asja peale. Aktid jäid aga alles. Ja nad hakkasid rändama. Kõigepealt tegi süüdistusaktiga tegemist Tšehhoslovakkia. Akt rändas seal ühest asutusest teise, ühest linnast teise. Ringelhofer ise oli pärit Burgenlandist. Lõpuks otsustati akt saata Burgenlandi. Kuid ka seal ei leidnud ta igatsetud rahu. Burgenland anti teadupärast Ungarile, kuid rahvahääletusel läks see maa üle Austriale. Ja akt tegi kõik need riiklikud muudatused korrapäraselt kaasa. Ungarist saadeti akt Austriasse ning lõpuks said siis ka kokku akt ja süüalune pärast kümneaastast rändamist ühest kohast teise. Kohtus süüdistati Ringelhoferi ja küsiti lõpuks, kas ta tunnistab ennast süüdi. Mees pidi vastama, et tema sündmuse on täiesti unustanud ja et tal

enam aimugi pole asjast. Kohus tegi siis ka targa otsuse: süüditusasi lõpetati ja aktile anti kauateenitud rahu.

Kohtunik-riisuja.

Budapesti kohtunik K., vana ja sümpaatlik härra, kellel tuleb tegemist teha kõige enam riisujatega, on veidi hajameelne mees. Kord läks kohtunik linna servale kõndima. Ta jõudis metsatukka ja läks edasi ilma et ta oleks tähelepanu pööranud teele ja ümbrusele. Korraga oli K. lagedal platsil ja silmas üht võõrast, kes ei jätnud kuigi hea mulje. Õnnetuseks kukkus võõras maha — parajasti siis, kui K. tahtis temast mööduda — ja tõukas kukkumisel kohtunikku. Mees tõusis püsti, vabandas ja läks kiiresti edasi. Mõni minut hiljem tahtis kohtunik vaadata kellaega. Tasku oli tühi. Kohtunik oli püha viha täis: võõras oli, tähendab, varas, kes teda tõukas selleks, et taskust varastada kulduur. Kohtunik jooksis võõrale järele ja sai ta lõpuks ka kätte. See istus kuskil pingil suurima südamerahuga. „Andke uur siia“, karjus kohtunik tigidalt, kui ta silmas võõrast — taskuvarast. Mees kohkus, kuid ei puiklenud vastu. Ta tõmbas taskust kulduuri, andis selle kohtunikule ja pistis jooksma. Kohtunik kahetses veel, et ta ei saanud varast areteerida ja läks siis koju. Jõudes koju, leidis kohtunik oma töölaualt — oma kulduuri, mille ta oli kogemata koju unustanud. Muidugi kohkus mees väga, sest temast oli nüüd saanud vastu tahtmist riisuja. Sama päeva õhtul teatati kohtunikule riisumise juhtumisest ja paluti alustada uurimist. Muidugi ei läinud asi nii kaugele. Kohtunik teadis nüüd ometi, kes on tema ohver ja kus see elab. Ta läks otsekohe mehe juure ja siis selgus terve lugu. Mees võttis kohe kaebuse tagasi. Selgus, et ohver oli tuntud helilooja L., kellele uur oli kalliks mälestuseks. K. ja L. olevat saanud sõpradeks.

Tapmised Ühisriikides.

Pole kellelegi saladuseks, et tapmiste arv Ühisriikides kasvab iga aastaga, võib öelda isegi iga päevaga. Hiljuti seadis ühe suure kinnitusseltsi statistik, dr. Frederick Hoffman, kokku statistika 1928. a. toimepandud tapmiste kohta Ühisriikides. Sellest tööst selgub kõigepealt, et tapmiste arv Ühisriikides on kasvanud viimase 29 aasta jooksul peaaegu kahekord-

seks. Tapmiste rekordi lööb riigi põhjapoolses osas Detroiti linn. Seal juhtus nimelt 1928. a. 228 mõrtsukatööd, mis teeb välja 16,5 tapmist iga 100.000 elaniku kohta. Kurikuulus Chicago, kurjategijate keskus Ühisriikides, seisab alles teisel kohal, seal juhtus „ainult“ 496 tapmist või aga 15,8 tapmist iga 100.000 elaniku kohta. Neile järgnevad: Cleveland 134 tapmisega (13,3 — iga 100.000 elaniku peale), Philadelphia 182 tapmisega (8,8), New-York 401 tapmisega (6,7), Los Angeles 70 tapmisega (4,7). Kõige selle juures selgub veel, et tapmiste arv Ühisriikide lõunapoolses osas on hoopis suurem kui põhjapoolses osas. Detroit suur tapmiste arvu kasvamine olevat seletatav seega, nagu tähendab Hoffman, et neegrite arv on tublisti kasvanud selles linnas. Lõunapoolse osa linnades on tapmiste arv üli suur: nii tapeti Memphisis 1928. a. 115 inimest. Selles linnas on 200.000 elaniku, nii et iga 100.000 peale tuli 60,5 mõrtsukatööd. Birminghamis tapeti 122 isikut (s. o. 54,9 iga 100.000 elaniku peale), Yacksonville'is — 74 (s. o. 52,6) Atlantas — 115 (ehk 45,1). Hoffman seletab seda suurt tapmiste arvu seega, et viimaselt nimetatud linnad asuvad kõik osariikides, kus laskeriistade ostmine ja kandmine on täiesti vaba. Tapmisi pannakse seal toime enamaltjaolt mahalaskmise teel, mis pärast, arvab Hoffman, saab olukorda parandada ainult laskeriistade kandmise lubade süsteemi sisseseadmise.

Koolilaste enesetapmiste arv Saksamaal kasvab.

Enesetapmiste arv Saksamaal näitab üldiselt viimastel aastatel languse tendentsi. See vähenemine pole küll suur, kuid — vähemalt senini — järjekindel. 1928. aastal tuli ette 15.974 enesetapmise juhtumit, mis välja teeb 25,3 juhtumit iga 100.000 elaniku peale. Kahe aasta jooksul on enesetapmiste arv vähenenud 506 võrra. Huvitav aga on tähele panna, et enesetapmiste arv kahaneb ainult meeste juures, kuna ta naiste juures kasvab. Edasi näitab kasvamist enesetapmiste arv koolilaste juures 10—15 a. vanaduses. See arv on kahe viimase aasta jooksul tõusnud 2,9 pealt 3,5 peale 100.000 elaniku kohta. Kõige suuremat vähenemist näitab enesetapmiste arv vanemate meeste juures (60 a. ja vanemate juures), see arv on kahanenud 9% võrra. Üldse on

meeste enesetapmiste arv üldiselt väiksem kui enne maailmasõda. Välja arvatud on aga 15—30-aastane vanadus, kus arv näitab võrreldes ennesõjaaegsete arvudega tõusu. Naiste enesetapmiste arv on aga suurem kui enne sõda. Enesetapmisi pannakse toime kõige rohkem poomise teel (28,7%), sellele järgnevad uputamise juhtumid (24,9%), siis enesetapmised gaasi abil (27,8%), — mürgitamisid 9,2%, mahalaskmised (4,1%), rongide alla heitmised (2,9%) jne.

Suudlemise agendid.

Ühisriiklike naised on kõvasti võitlemas alkoholi vastu, samuti on käimas juba pikemat aega sõda suitsetamise vastu. Viimased sõnumid näitavad, et naised kaevavad seal aga veel hoopis kaugemale minna: on alustatud sõda suudlemise vastu tänavatel. Mitmes osariigis, muu seas ka New-Yorgis, maksab juba kaua aastaid seadus, mis keelab suudlemise tänavatel. Sellele seadusele pole senini pööratud suuremat tähelepanu. Nüüd aga tahetakse olukorda radikaalselt muuta. Samad naisühingud, kes nii vaprasti võitlevad alkoholi ja tubaka vastu, on pööranud valitsuse poole suure märgukirjaga, nõudes anti-suudlemise seaduse täpset ja kõva läbiviimist. Valitsus peab muidugi ühin-

gutele vastu tulema, sest tema ei saa maksvat seadust ignoreerida. Hoopis teine küsimus on, kuidas vastav organ, s. o. politsei valvab seaduse täitmise järele. Ja nähtavasti kardavad ühingute naised, et politsei ei saa olla küllalt hoolas. Seetõttu otsustati võitlust alustada ühtlasi ka oma jõududega ja oma abinõudega. Selleks on palgatud ilusad noored nais-terahvad, kelle ainus ülesanne seisab ainult parkides ja tänavatel kõndimises ja meestele teha silmi, neile vastu tulles nii palju kui tarvilik, et nad kipuksid tänaval suudlema. Nii pea kui nüüd meesterahvas kukub manöövrile sisse ja ilusat agentti suudleb, näitab agent ette oma legitimaatsiooni ja tassib ohvri lähema politseiniku juure. Viimane toimetab maruarmastaja kohtuniku ette, kes esimesel korral määrab trahvina 50 dollarit, järgnevatel kordadel võib aga määrata vangistuse kuni 60 päevani. Ajalehed on tõstnud skandaali selle nähte puhul. Nad lubavad tuua kõiksuguseid paljastusi ja näidata, et need agendid on mõnel puhul õige vastutulelikud, kui on tegemist jõukate härradega, et nad sarnasel korral ei mõtlegi joosta politseiniku poole, vaid altkäemaksu eest on nõus asja liikvideerima.

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i .

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

Mei, Theodor Mihkli poeg, välja antud Suuremõisa vallavalitsuselt 9. 1. 23 a. nr. 207. (21768)
Treu, Leonid Voldemari poeg, välja antud Haapsalu linna politsei ülemalt 24. 5. 23 a. nr. 183. (21772)
Ambros, Robert Gustavi poeg, välja antud Tartu 3. jaoskonna politseikomissariilt 12. 10. 27 a. nr. 947. (21773)
Püss, Aliide Anna tütar, välja antud Kõrgesaare vallavalitsuselt 26. 9. 24 a. nr. 34. (21774)
Suurküla, Aliine Mari tütar, välja antud Haapsalu linna politsei ülemalt 8. 12. 19 a. nr. 1494. (21775)
Greismann, Johannes Kristjani poeg, välja antud Paaslepa vallavalitsuselt 27. 1. 21 a. nr. 589. (21776)

Kirsmann, Johannes Mardi poeg, välja antud Piirsalu vallavalitsuselt 5. 3. 26 a. nr. 13/262049. (21778)
Heldring, Elviine Andrese tütar, välja antud Rikholdi vallavalitsuselt 21. 5. 24 a. nr. 239. (21779)
Reinans, Katta Jüri tütar, välja antud Sinalepa vallavalitsuselt 9. 12. 20 a. nr. 877. (21780)
Jeeberg, Kustas Jaani poeg, välja antud Vaikna vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 573. (21781)
Verber, August Hansu poeg, välja antud Sooniste vallavalitsuselt 29. 1. 27 a. nr. 4. (21782)
Eelts, Hans Hansu poeg, välja antud Oru vallavalitsuselt 19. 8. 20 a. nr. 637. (21783)
Reppo, Anna, välja antud Martna vallavalitsuselt 30. 4. 25 a. nr. 509. (21794)

- Koppelmann, Marie Gustavi tütar, välja antud Paaslepa vallavalitsuselt 19. 5. 20 a. nr. 157. (21784)
- Engbusk, Elisabeth Kristjani tütar, välja antud Sutlepa vallavalitsuselt 6. 4. 20 a. nr. 32. (21785)
- Ollmann, Hans Hansu poeg, välja antud Oru vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 54. (21786)
- Bergmann, Liisa Jaani tütar, välja antud Haapsalu linna politsei ülemalt 20. 11. 19 a. nr. 41. (21787)
- Viisitam, Hans Hansu poeg, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 10. 1. 24 a. nr. 105. (21788)
- Tark, Aleksander Laratsi poeg, välja antud Abruka vallavalitsuselt 25. 1. 24 a. nr. 600. (21789)
- Tooma, Aleksander, välja antud Oru vallavalitsuselt 25. 3. 21 a. nr. 765. (21795)
- Vahar, Leena, välja antud Jõgisoo vallavalitsuselt 20. 1. 25 a. nr. 86. (21796)
- Pertelson, Johannes, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 19. 12. 19 a. nr. 5423. (21797)
- Ruuben, Rudolf, välja antud Haapsalu jaoskonna politseikomissarilt 16. 9. 27 a. nr. 1043. (21800)
- Liimann, Jüri, välja antud Kolga vallavalitsuselt 1919 a. nr. 256. (22701)
- Karu, Linda, välja antud Raasiku vallavalitsuselt 27. 4. 27 a. nr. 69. (22703)
- Teder, Jaan, välja antud Peningi vallavalitsuselt 27. 4. 23 a. nr. 57. (22704)
- Ling, Ivan, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 15. 12. 24 a. nr. 1743. (22705)
- Härg, Aleksander, välja antud Ravila vallavalitsuselt 16. 9. 27 a. nr. 114. (22706)
- Palu, Anna, välja antud Rae vallavalitsuselt 27. 3. 25 a. nr. 152. (22707)
- Vart, Johannes, välja antud Ravila vallavalitsuselt 28. 10. 24 a. nr. 155. (22708)
- Sirkas, Aleksander, välja antud Raasiku vallavalitsuselt 3. 3. 28 a. nr. 25. (22710)
- Janter, Herbert, välja antud Rakvere linna politsei jaoskonna ülemalt 25. 1. 21 a. nr. 595. (22711)
- Paabu, Katariina Jüri tütar, välja antud Anija vallavalitsuselt 21. 12. 19 a. nr. 336. (22713)
- Kõrv, Hans Ado poeg, välja antud Kolga vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 661. (22715)
- Timmass, Viia, välja antud Peningi vallavalitsuselt 19. 2. 26 a. nr. 23. (22709)
- Huusmann, Edla Jaani tütar, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 1928 a. nr. 136. (22717)
- Leemann, Aliide Jaani tütar, välja antud Kodusoo vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 70. (22718)
- Masing, Irina Madise tütar, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 1921 a. nr. 10630. (22720)
- Trei, Villem Antoni poeg, välja antud Jõeletme vallavalitsuselt 20. 2. 25 a. nr. 74. (22721)
- Kapten, Eduard Gustavi poeg, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 168. (22722)
- Kassmann, Gustav Joh. poeg, välja antud Peningi vallavalitsuselt 21. 3. 24 a. nr. 158. (22723)
- Tihanov, Joh. Andrei poeg, välja antud Rae vallavalitsuselt 27. 1. 20 a. nr. 768. (22724)
- Kuuskmann, Anton Gustavi poeg, välja antud Jõeletme vallavalitsuselt 1921 a. nr. 46. (22725)
- Haarmann, Anton, välja antud Peningi vallavalitsuselt 16. 12. 28 a. nr. 175. (22727)
- Alleman, Aleksander, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 4. 5. 27 a. nr. 117. (22730)
- Ortlich, Linda, välja antud Võhmuta vallavalitsuselt 19. 8. 24 a. nr. 95. (22731)
- Ööpik, Anna, välja antud Peningi vallavalitsuselt 31. 12. 19 a. nr. 336. (22732)
- Kutter, Gustav Jaani poeg, välja antud Vohnja vallavalitsuselt 11. 6. 20 a. nr. 689. (22733)
- Kotmann, Hans Jaani poeg, välja antud Ravila vallavalitsuselt 10. 6. 21 a. nr. 689. (22734)
- Leemann, Julie Jaani tütar, välja antud Kodusoo vallavalitsuselt 1919 a. nr. 70. (22735)
- Meigas, Aleksander Pärtli poeg, välja antud Raasiku vallavalitsuselt 30. 11. 27 a. nr. 186. (22739)
- Sass, Hans Osvaldi poeg, välja antud Kuresaare politsei jaoskonna ülemalt 2. 5. 23 a. nr. 81. (22740)
- Kapten, Aleksander Gustavi poeg, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 1920 a. nr. 167. (22741)
- Espe, Jüri Jüri poeg, välja antud Peningi vallavalitsuselt 17. 4. 20 a. nr. 1235. (22742)

- Liiv, August Peetri poeg, välja antud Lümmada vallavalitsuselt 12. 2. 26 a. nr. 697. (22743)
- Sagadi, Gustav Leena poeg, välja antud Peningi vallavalitsuselt 6. 4. 23 a. nr. 43. (22746)
- Helberg, Anna Hansu tütar, välja antud Kolga vallavalitsuselt 16. 10. 24 a. nr. 439. (22747)
- Kiinvaldt, Hans Jüri poeg, välja antud Peningi vallavalitsuselt 15. 5. 25 a. nr. 131. (22748)
- Härg, Johannes Mardi poeg, välja antud Peningi vallavalitsuselt 12. 2. 21. a. nr. 22. (22749)
- Jakula, Eduard Tooma poeg, välja antud Kolga vallavalitsuselt 17. 2. 20 a. nr. 1000. (22750)
- Seimann, Rudolf Joosepi poeg, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 16. 4. 21 a. nr. 73. (22751)
- Känd, August Miku poeg, välja antud Kiiu vallavalitsuselt 28. 12. 19 a. nr. 158. (22723)
- Stikermann, Jakob Jakobi poeg, välja antud Kiiu vallavalitsuselt 1923 a. nr. 22. (22754)
- Paavel, Olga Jüri tütar, välja antud Kiiu vallavalitsuselt 31. 12. 19 a. nr. 234. (22755)
- Silberg, Aliine Hansu tütar, välja antud Peningi vallavalitsuselt 12. 1. 20 a. nr. 598. (22756)
- Ungerson, Arnold Jaani poeg, välja antud Ulila vallavalitsuselt 28. 9. 23 a. nr. 74. (23048)
- Trass, Konstantin Jakobi poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 1. 7. 21 a. nr. 13213. (23049)
- Krimses, Gothard Ado poeg, välja antud Tartu linna 2. jaoskonna politseikomissariilt 24. 12. 26 a. nr. 7948. (23050)
- Luik, Jaan Hansu poeg, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 17. 12. 23 a. nr. 2078. (23051)
- Seeman, Karl Johannes-Eduardi poeg, välja antud Tartu linna 2. jaoskonna politseikomissariilt 5. 6. 28 a. nr. 248. (23052)
- Hofmeister, Anna Peetri tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 23. 12. 19 a. nr. 5562. (23053)
- Saag, Mihkel Johani poeg, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 27. 11. 25 a. nr. 5727. (23056)
- Paal, Anna Samueli tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 20. 2. 22 a. nr. 18926. (23057)
- Grüner, Maks Theofili poeg, välja antud Tallinna linna politsei ülemalt 17. 2. 20 a. nr. 8847. (23058)
- Tarto, Aleksei Jaani poeg, välja antud Tartu linna pol. 1. jaoskonna ülemalt 24. 4. 20 a. nr. 8437. (23059)
- Sviker, Miili-Marie Johani tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 20. 11. 19 a. nr. 0008. (23060)
- Janson, Adele-Johanna Daaveti tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 29. 12. 20 a. nr. 10233. (23061)
- Sütt, Linda Aleksandri tütar, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 29. 12. 1919 a. nr. 8449. (23062)
- Rosenberg, Jaan Peedu poeg, välja antud Põltsamaa politsei jaoskonna ülemalt 1924 a. nr. 922. (23291)
- Jaanus, Ernst Mihkli poeg, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 20. 6. 23 a. nr. 981. (23293)
- Luisk, Karl Miina poeg, välja antud Esna vallavalitsuselt 27. 1. 21 a. nr. 1159. (23296)
- Argibus, Karl Jüri poeg, välja antud Kuksema vallavalitsuselt 28. 2. 21 a. nr. 821. (23298)
- Vender, Johannes Martini poeg, välja antud Anna vallavalitsuselt 8. 4. 20 a. nr. 152. (23299)
- Tischler, Johannes Jüri poeg, välja antud Väätša vallavalitsuselt 11. 11. 22 a. nr. 1053. (23300)
- Pariis, Johannes Hansu poeg, välja antud Esna vallavalitsuselt 6. 9. 28 a. nr. 69. (24901)
- Tõnts, Jaan Jaagu poeg, välja antud Esna vallavalitsuselt 9. 10. 23 a. nr. 978. (24904)
- Kuusk, August Mihkli poeg, välja antud Kabala vallavalitsuselt 19. 3. 19 a. nr. 624. (24905)
- Palin, Bernhard, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 21. 9. 21 a. nr. 14555. (23361)
- Raug, Meta, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 11. 5. 26 a. nr. 712. (23363)
- Kivit, Olga, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 18. 9. 29 a. nr. 927. (23364)
- Lintrop, Anna, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 28. 11. 19 a. nr. 711. (23366)
- Stein, Joosep, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 2. 11. 24 a. nr. 1589. (23367)

- Ots, Baldur, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 6. 9. 26 a. nr. 1514. (23369)
- Tramberg, Balduin, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 16. 4. 28 a. nr. 56. (23371)
- Böttker, Robert, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 26. 11. 19 a. nr. 111. (23372)
- Roju, Linda, välja antud Narva linna pol. ülemalt 22. 3. 23 a. nr. 774/15825. (23375)
- Tee, Aleksander, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 26. 4. 29 a. nr. 112. (23377)
- Novel, Otto, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 16. 3. 20 a. nr. 8843. (23378)
- Proost, Alfred, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikomissariilt 12. 11. 27 a. nr. 1303. (23381)
- Klemm, Udo, välja antud Tallinna 2. jaoskonna politseikomissariilt 4. 9. 26 a. nr. 1491. (23384)
- Paimal, Linda, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 17. 8. 22 a. nr. 217. (23386)
- Kotkas, August, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissariilt 4. 1. 28 a. nr. 1604. (23387)
- Kurmann, Eduard, välja antud Kurna vallavalitsuselt 18. 1. 23 a. nr. 17. (23388)
- Keskpaik, Edgar, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 1. 9. 28 a. nr. 837. (23389)
- Mõte, Kirill, välja antud Uuemõisa vallavalitsuselt 25. 10. 22 a. nr. 882. (23390)
- Jürgenson, Jaan Mardi poeg, välja antud Kaisma vallavalitsuselt 31. 3. 1921 a. nr. 320.
- Bertmann, Rudolf Jüri poeg, välja antud Tapa alevi politsei ülemalt 17. 4. 20 a. nr. 1200. (23531)
- Kreem, Peeter Friidu poeg, välja antud Abruka vallavalitsuselt 13. 11. 25 a. nr. 432. (23532)
- Taal, Julius Villemi poeg, välja antud Ambla vallavalitsuselt 13. 6. 28 a. nr. 1707. (23533)
- Mänd, Aleksander Andrese poeg, välja antud Illuka vallavalitsuselt 1928 a. nr. 939. (23534)
- Kepler, Heinrich Kustase poeg, välja antud Lehtse vallavalitsuselt 1924 a. nr. 67. (23535)
- Berendsen, Ernst Jaani poeg, välja antud Ambla vallavalitsuselt 25. 4. 25 a. nr. 776. (23536)
- Kaalmann, Jaan Hindreku poeg, välja antud Ambla vallavalitsuselt 21. 2. 20 a. nr. 1057. (23537)
- Mäeots, Ernst Jaani poeg, välja antud Tapa jaoskonna politsei komissariilt 30. 10. 26 a. nr. 152. (23538)
- Rannik, Oskar Peetri poeg, välja antud Kloostri vallavalitsuselt nr. 56. (23540)
- Seemann, Johannes Johani poeg, välja antud Kapu vallavalitsuselt 18. 2. 22 a. nr. 344. (23541)
- Kärner, Lilly Mihkli tütar, välja antud Lehtse vallavalitsuselt 12. 10. 22 a. nr. 99/203. (23542)
- Zion, Karl Daaveti poeg, välja antud Tallinna 6. jaosk. politsei komissariilt 5. 5. 26 a. nr. 376. (23543)
- Tõnuri, Jaan Siimu poeg, välja antud Ambla vallavalitsuselt 5. 1. 19 a. nr. 382. (23544)
- Ots, Anna Abrami tütar, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaosk. ülemalt 16. 1. 23 a. nr. 78. (23545)
- Rais, Anna Hansu tütar, välja antud Kirna-Kohatu vallavalitsuselt 15. 12. 19 a. nr. 52. (23739)
- Kurjamaa, Jaan Joh. poeg, välja antud Rapla vallavalitsuselt 31. 12. 19 a. nr. 348. (23740)
- Ellmann, Johannes Johannese poeg, välja antud Järvakandi vallavalitsuselt 21. 4. 28 a. nr. 35. (23741)
- Kilgas, Reinhold Johani poeg, välja antud Järvakandi vallavalitsuselt 19. 3. 28 a. nr. 28. (23742)
- Pauls, Hans Hansu poeg, välja antud Kaiu vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 616. (23746)
- Saaruks, Leena Tõnu tütar, välja antud Juuru vallavalitsuselt 18. 2. 20 a. nr. 1130. (23747)
- Laur, Eduard Tõnise poeg, välja antud Juuru vallavalitsuselt 27. 8. 27 a. nr. 96. (23748)
- Reimann, Ervin Peedu poeg, välja antud Rapla vallavalitsuselt 8. 2. 23 a. nr. 71. (23749)
- Kauer, Karl Karli poeg, välja antud Nehatu vallavalitsuselt 8. 3. 27 a. nr. 31. (23750)
- Kiik, Julie Miku tütar, välja antud Kirna-Kohatu vallavalitsuselt 1919 a. nr. 84. (23752)
- Kokberg, Alfred Johani poeg, välja antud Hageri vallavalitsuselt 23. 8. 27 a. nr. 138. (23753)